

Nemunas

Nr. 19
(292-733)

2010 m.
gegužės 20-26 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Kauno Laiptai
3-8 p.

Proza — Rimvydas STANKEVIČIUS

Poezija — Jolanta SEREIKAITĖ

Valdemaras KUKULAS

**Ledonešis rudenio
upėse**

„Nemuno“ klausimai
Poezijos pavasario
nominantams:
Gasparui Aleksai,
Valdui Gedgaudui,
Zitai Mažeikaitei ir
Sigitui Parulskiui.

Violeta ŠOBLINSKAITĖ ALEKSA

**Vieno pirmadienio
tango
su Prano Treinio
Tango,**

arba mažytis „preliudas“,
skirtas Nacionalinio dramos
teatro 70-mečiui

9 p.

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

**Visai paprasta:
„uma-uma“**

Andrius JAKUČIŪNAS

**Mediniai sukiuželiai
ir Europos
vertybės**

10 p.

Vytautas KASIULIS. „Moteris su gėlėmis“.

9 770 134 314 007

Lietuviai iš Paryžiaus

2 p.

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Vytautas Kasiulis, Neemija Arbitblatas, Antanas Mončys, Pranas Gailius ir Žibundas Miksys – visi lietuviai, tačiau iš Lietuvą iš kitur grįžtantys. Niekada iš tiesų neišvažiavę, jie gegužės 14 d. vis dėlto grįžo į Kauno nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus M. Žilinsko dailės galeriją savo darbais.

Didžiulėje ir išpūdingoje parodoje „Lietuviai Paryžiuje“ pristatomi patys įvairiausi jų meilės Lietuvai ir Paryžiu pavidalai dailės kūriniuose.

Lietuvos galerininkas Edvidas Žukas ir Paryžiuje gyvenantis žurnalistas Valdas Papievis surinko 136 darbų kolekciją – daugiausia iš privačių rinkinių – ir ją sumanė eksponuoti Kaune. Mieste, kuris ryškiausiai siejasi su ikiemigracine dailininkų praeitimi. „Aukso pjūvio“ galerijos direktorės Lolitos Vyžintienės iniciatyva paroda sėkmingai surado erdvę M. Žilinsko galerijoje.

E. Žukas, sostinės galerijos „Žalias vėjas“ savininkas, prisipažino dar pernai nusprendęs visą savo likusį gyvenimą paskirti galerininko pašaukimui. Ir pačiu svarbiausiu tikslu pasirinko lietuviškų dailės lobių grąžinimą į mūsų šalį. Tai natūralu, nes ir Lietuvos ambasadorė Prancūzijoje Jolanta Balčiūnienė atsiuntė laiką sveikindama parodą, kuri padeda grįžti išėjusiesiems jau prabėgus net dviešimčiai metų nuo užtvarų griuvimo.

Už nuveiktą darbą buvo dėkota visai Žukų šeimai. E. Žukas prisipažino, jog pačiai veiklos pradžiai impulsą davė tėvas Vladas Žukas – jo namanose vaikai užaugo tarp parveikslų ir jau tada girdėjo garšias pavardes dailininkų, dabar atsidūrusių taip arti. 2008 m. buvo sumanyta paroda, skirta N. Arbitblato šimtosioms gimimo metinėms. Deja, dėl nesėkmingai susiklosčiusių aplinkybių ji neįvyko. Gal tai ir į gera – dabar Kaune galime apžvelgti daug platesnę dailininkų kūrybos panoramą.

Visi penki šios parodos autoriai, Paryžiaus lietuvių – įtakingi ir pripažinti pasaulinėje meno erdvėje. Dėl jų darbų varžosi Niujorko ir Londono aukcionai, o parodos tampa išskirtiniai meno sostinių įvykiai. Tačiau šie dailininkai, įstrigę erdvėje tarp Lietuvos ir Paryžiaus, labai įsižeistų pavadinti emigrantais. Jie save suvokė kaip kalinius, tremtinius, nublokštus į kitą kraštą. Tiesa, visus menininkus gelbėjo kūrėjo pašaukimas, kuris, pasak menotyrininko Algio Uždavinio, gyvenimo kelią tiesiai amžinybės link. Lietuva ir Prancūzija stovi tik to pagrindinio kelio kelkraščiuose. „Visi esame lyg tremtiniai šioje žemėje, netekę tėvynės, palaimos ir žinojimo – savo tikrosios padėties suvokimo“, – tei-

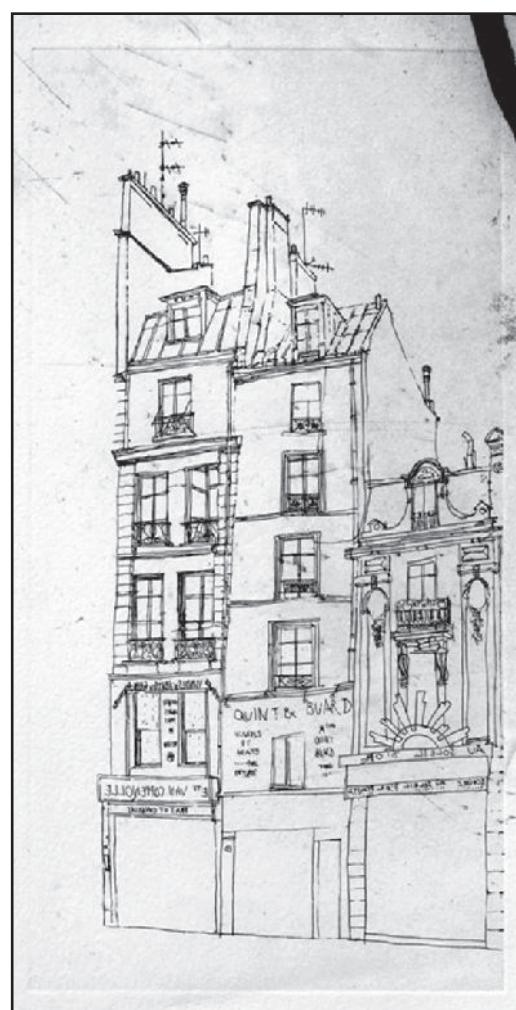

Pranas Gailius. „Dvi moterys“.

Neemija Arbitblatas. „Natiurmortas su austrėmis“.

Lietuviai iš Paryžiaus

Žibuntas Miksys. „Mėsininko namai“

gė menotyrininkas, trindamas ribas, tokias aiškias gyvenimo realybėje ir įgaunaničias visiškai kitokių reikšmių kūryboje.

N. Arbitblatas yra viena ryškiausiu dailininkų penketuko žvaigždžių, kuri pas mus vis dar blankiai tešviečia. Visą gyvenimą lietuviu prisistatydavęs ir lietuvišką pavardę galūnę išsaugojęs N. Arbitblatas (dažnai pasirašinėjęs tiesiog trumpiniu Blatas) kūrė vienoje studioje su Pablo Picasso ir Henri Matisse' u. E. Žukas, jo darbų ieškojęs net pas Venecijos galerininkus, prisimena jų pasakojimus apie ypač didelę dailininko nostalgiją Lietuvai. Tiesa, jo kūryboje įsimelkė ir litvakų kūrybos bruozą, kurie tėsiai senas, neiškreiptos tikrovės estetikos tradicijas. Todėl ir parodoje eksponuojama daug jūsų jaudinantių naturmortų, portretų, miesto peizažų. Kolekcijos centre – viename Europos aukcio-

nų surastas „Natiurmortas su austrėmis“. Šalia jų – litografijų ciklas operos tema. Žymių aktorių ir dainininkų, muzikantų portretai. E. Žukui labai svarbus tam-susis dailininko kūrybos periodas, prasidėjęs po skaudžios dukters mirties.

Galerininkui ne mažiau prasmingi ir jaukūs vakarai prietemoje prie rašomojo stalo kartu su Ž. Mikšiu. Ilgam išliekantys pokalbiai ir daugybė istorijų. Ž. Mikšys – vyresnio amžiaus lietuvių dailininkas, Paryžiaus intelektualas, kurio kūryba visų likusiuų kolorto ir vaizdų siautulyje atrodo ramiausia ir subtiliausia. Grakstumas, net manieringumas atrodo ir siek tiek naivus, ir teatrališkas, ir romantiškas. Praeities ir tikrovės ženkli skamba kiek stilizuota ryškia nata. Ž. Mikšys dar sovietmečiu surinko ir padovanojo didelę savo kūrinių kolekciją Vilniaus universiteto Grafikos kabinetui, kuriamo visada galima jais pasidomėti.

Bent vienas iš šio ryškaus paryžietiško penketuko jau turi savo muziejų Lietuvoje. Todėl ir ši paroda papildytą Palangoje įsikūrusio A. Mončio muziejaus eksponatais. Keletą jų muziejaus direktorė atsiuntė iš žiūrovams neprieminamą fondą. Tačiau dar daugybės svarbių eksponatų jam trūksta. A. Mončio sūnus, sukurio ilgai bendravo parodos sudarytojas E. Žukas, apgailestauja, jog dar tiek daug tévo darbų tebéra kažkur Vokietijoje.

Parodoje eksponuojamos ne tik menininko skulptūros, bet ir tapybos, grafikos darbai. Piešiniai priemonės skulptūros darbų eskizus, dažniausiai variuojančius žmogaus kūno temomis.

Vienas ryškiausiu modernistų – P. Gailius – vis dar gyvena mistiškame Paryžiuje. E. Žukas prisimena, jog su dailininku dėl darbų kažkada dar tarësi jo tévas. O jie, siejami bendrų pomégiai, kartu praleido itin daug laiko. Todėl dabar

jau visai reali atrodo svajonė kitiems metais surengti dailininko parodą Berlyne. Kas gali žinoti, galbūt ji užsukis ir į Lietuvą. Tačiau apie tai dar anksti kalbëti. Šiuo metu galime grožėtis gana gausia P. Gailiaus, daugiau kaip šimtą asmeninių parodų Prancūzijoje, Vokietijoje, Švedijoje, Austrijoje, Kanadoje, JAV, Japonijoje surengusio dailininko, darbų kolekcija.

„Stodamas į akistatą su slegiančiu nudvasintos egzistencijos absurdū ir kartu tēsdamas tą pačią „skausmo dramaturgiją“, autorius mėgina išgyventi netgi musės kančią, kurią jis sutapatina su savo paties vidiniu skausmu“, – sakė A. Uždavinys, žvelgdamas į „drastiškus aistros proveržius“ P. Gailiaus tapyboje. Dailininkas daug improvizuoja Omara Chajamo ir Dovydo psalmų temomis, tačiau išlieka itin prancūziškas. Staigū, ekspresyvių potėpių tapyba, moterų, vyno motyvai, rašmenų grafika užima didžiąją parodos ekspozicijos dalį.

E. Žukas į Paryžių važiavo beveik trisdešimt kartų. Ir daugelį sykių teko susitiki su Brone Kasiuliene. Apie galimus V. Kasiulio palikimo kelius į Lietuvą pastaruoju metu sklandė daug gandų ir nuomonų. O dabar jau beveik aišku, kad dailininko muziejus Vilniuje vis dėlto bus – jų ketinama įkurti Radvilų rūmuose. Nors B. Kasiuliene manė, kad jos vyro muziejų labiau derėtų įsteigti Paryžiuje, užsispyrusių ir tikrų entuziastų dėka apie du tūkstančiai eksponatų grįžtį į Lietuvą. Gaila, kad jie aplenkis Kauną ir tik galerijoje „Aukso pjūvis“ esantys darbai liks kauniečiams. E. Žukas įsitikinės, jog atvėrus dailininko žmonos seifus kolekcija pasipildytų netikėčiausiais ir sunkiai įvertinamais lobiais.

Antanas Mončys. „Jonas“.

Parodoje Kaune eksponuojama pažistama ekspresija ir neprilygsta spalvų vibracija išsiliejantys tapybos darbai. „Svaiginanti gaivališka būties vizija“ apgaubia Paryžiaus gyvenimo, pasilinksminimų, muzikantų kasdienybės, *Moulin Rouge* kvartalo temas. Šalia – litografijos, lino raižinių ir pastelės, jos prabyla siek tiek subtilesne, tačiau vis dėlto veržlia ekspresija.

Buvęs ambasadorius Prancūzijoje Ričardas Bačkis pripažino, jog paroda išties išpūdinga. Net ir asmeniškai pažinotų dailininkų darbų kolekcijoje jis rado dar nematyti, jų nustebinusį darbų, kuriuose ryškus išeivijoje tokis svarbus lietuvišumas. Paryžius – mitinis ir labai įtaigus miestas, todėl nuostabu, kad lietuvių dailininkai nebuvę jų įtakos paveikti ir sugebėjo išlikti savimi, suderinti du stiprius pradus.

E. Žukas pripažino, jog jų šeima buvo gana reikli užsakovė muziejiui. Tačiau sudėtingi ir gausūs reikalavimai lėmė puikią parodos kokybę. Ji be galio įvairi ir puikiai eksponuojama. A. Uždavinys teigia, jog tokia dailės žanru įvairovė rodė begalinį mūsų menininkų kūrybiškumą ir požiūrių platumą.

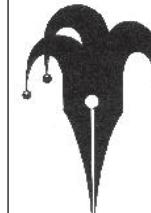
E. Žukas dėka daugybė lietuvių dailininkų darbų iš įvairių pasaulio aukcionų grįžta į lietuvių namus ir lieka mūsų šalyje.

Paroda veiks iki birželio 20 d., o išpūdžius papildyti galėsite ir E. Žukos išleistu solidžiu parodos katalogu lietuvių ir prancūzų kalbomis.

Parodos archyvo nuotraukos

Adskio krislas

*Apie ministrę Šimonytę
Derėtų teigiamai manyti.
Kubiliaus Panacėja ši
I Grybauskaitę panaši:
Mergaitės pavarde... blondinė...
Taip pat kietoka ir tiesoka,
Finansų jūroj įt banginė –
Rykliai atšoka gavę šoką...*

Rimvydas STANKEVIČIUS

Skaistykla

Zenono BALTRUŠIO nuotrauka

Vytautas pagaliau nubudo. Būtent čia labai labai reikalingas žodis „pagaliau“, mat Vytautą kone mirtinai nukamavo košmarai. Tiksliau, vienas vienintelis sapnas, kuri jis sapnavo nesuskaičiuojamą daugybę kartų ir drauge – vieną be galo ištęstą, neišsemiamą dublių prikaišiotą sykį, iš jo Vytautas vadavosi, kaip jam atrodė, ne valandomis, net ne paromis, o méniesiu méniesiais (žinoma, jis suprato, kad taip negali būti, tačiau iš sapno parsineštasis prabéguosis laiko pojūtis dar niekaip negaléjo paleisti jo pašamonés).

Dabar, nubudus, tas sapnas Vytautui jau neatrodé itin baisus, greičiau erzinantis savo ribiškumu. Jis buvo tarsi kokia briauna tarp dviejų tikrovų, kai nesuprasi, kas tikra, kas ne. Vaikystėje tokie sapnai Vytautui patikdavo – jis ir dabar pui-kai prisimena, kokį atradimo jaunamą patyré pabudęs iš sapno, kuriamo it pašélęs laksté nevaldomu motociklu, o pakirdęs tebegirdéjo savojo motociklo riaumojimą – pasirodo, šioje realybėje sapnų motociklą įgarsino senas šaldytuvas, trattantis ir vibrerantasis prie pat lovos ankštoje vasarvietėje...

Žybtelėjus šiam prisiminimui, Vytautas išsišiepė (žinojo, jog taip elgiasi svajų užsupti knygų herojai), tačiau savęs né nebandé apgaudinti, jog šypsena nuoširdi. Dvi tikroves jungiantis sapno voratinklis šiandien dvelkė siaubu – gličiu ir pasišlyktétinu, tokį sukelia absurdiski, nei fizikos, nei logikos dėsniams nepaklūstantys reiškiniai, savaipliųjantys žmogaus protą – kaip lietus, sustabdytas per pusantro metro virš žemės, kaip žmogus, išverstas viduriais į viršų, sakytum, pirštini, bet gyvas ir kažkieno iškrypeliška užgaida né neketinančiai mirti, netgi neaimanuojuantis išskausmo, puikiai besijaučiantis...

Vytautas prisipažino – toks smulkmeniškas mintijimas reiškia, jog sapno baimė dar nepraejo, jis

nedrižta leisti atminčiai prabilti apie patį sapną.

„Nagi, nagi – jis nebaisus, tik gal kiek bejégis, – māstė Vytautas, – bet čia nė Froidu būti nereikia – žinoma, sapnas byloja apie pervargimą nuo amžino gulėjimo lovoje, bet ko noréti žmogui, esančiam Vytauto padėtyje... Jis stvérė plastakomis už lovos atramos ir papurtė ją, galutinai gržęs į realybę ir su apmaudu vėl suvokęs, jog jis – neigalus, reikalingas nuolatinės pagalbos ligonis – jau daugelį metų gulintis lovoje ir nevaldantis apatinės kūno dalies. „Gvadelupe, kur tu, po velniu, kai šaukiu, ei, Gvadelupe“, – piktai suriko jau keletą metų jam patarnaujančiai jaunai slaugėti Dovilei, kurią tyčia vadino juokingu vergės iš meksikietiško serialo vardu, matydamas, kad tai ją veikia it elektros šokas.

Tačiau šį kartą slaugė neatsiliepė. Laukimo pritvinkusi tyla ūmai nemalonai priminė sapną – atminčių nuo samonės blokuojanti užtvara neatlaikė, ir jo siužetas užtelėjo iš staigiai vasaros liūtis su perkūnia... Vytautas vėl pasišlyktėjo sapno absurdiškumu – kaip galima sapnuoti pabudimo akimirką? Iš tiesų visas sapnas ir buvo toji akimirka – Vytautą kamavęs vaizdas prasidėjo ką tik nubudusio žmogaus atmerktų akių nupiešta realybė – pirmas ir visa ką užvaldantis reginys, į kurį panirdavo „nubudęs“ Vytautas, buvo arti arti jo guolio prikištasis tarsi bučiuoti, tarsi smaugti palankus, baisiausio klaiko portomo, inkščiančio žmogaus veidas, kuris, regis, žiojasi kažką pasakyti, bet iš burnos jam papliumpa kraujas įtirštė („it suvarius ilgą peilių į nugara“, – kažkodėl visuomet galvodavo sapnuotojas).

Išpiltas siaubo prakaito, rėkdamas, tarytum skerdžiamas nubusdavo Vytautas po to košmaro, praplėsdavo akis, ir pirma, ką pamatydavo – prikištasis tarsi bučiuoti, tarsi smaugti palankus, baisiausio klaiko

purtomo, inkščiančio žmogaus veidas, kuris, regis, žiojasi kažką pasakyti, bet iš burnos jam papliumpa kraujas įtirštė... Ir taip – be galo.

„Gvadelupe“, – dar kartą sukliko Vytautas, sudėjęs į šį žodį visą savo pagiežą ir išiūtį. Tada nesuvokdamas, ką daro, smarkiai išskaudžiai spryrę į sieną. Skausmas aki-mirkšniu virto džiaugsmu: „Valdau kojas“, ir tik tada nuvilnijo bundančios logikos šuoras: „O kodėl turėčiau nevaldyti?“ Apmaudas ir baimė staiga vėl pliūptelėjo ant Vytauto kaip ledinio vandens čiurkšlė, išversdama jį iš pridvisusio guolio ir pastatydama šalia jo: „Jokio neigalamo niekada ir nebuvu. Po velniu, po velniu, po velniu – tai tik iš to šlykštus sapno parsinešta detalė – Viešpatie Dieve, kada gi aš buvau suparalyžiuotas? Niekada. Tfu, kokių kliaukų pasamones nuosėdų galima parsinešti iš sapnų... Ir, svarbiausia, protas kurį laiką apie šią išteigtą nesamones net nesvarstė – priėmė kaip aksiomą.“

Pažvelgęs į šlykštus saulės spin-dulius, prasimuančius pro tamsiai rudą aksominę užuolaidą (kieno čia butas?), Vytautas pasijuto silpnas, labai sunerimęs dėl savo psichikos būklės, be to, žvériškai alkanas. Mėgaudamas kiekvienu žingsniu, valydamas iš smegenų halucinacijos apie paralyžių šukes, basomis nuslepsejo į virtuvę – prie daug tylesnio ir modernesnio nei vaikystės sapnuose šaldytuvo.

Kieno tai namai? Kad ir koki šiuolaikišką šio buto savininką bandė išsaivažduoti Vytautas, jo protas nesugebėjo nupiešti veido žmogaus, šaldytuve laikančio vien kondensuoto pieno skardines. Tačiau alkis

uz pasipiktinimą buvo stipresnis – paskubom buku virtuviniu peiliu praréžęs skardinę, jis godžiai išsiurbė lūpomis į tirštą ir saldžią mašę. Pernelyg godžiai – viršutinę lūpą tuoju pat pervaėre skausmas, ir į balzganą tyre ēmė šalventi šilta rau-

dona srovelė.

Aršiai keikdamasis (ne tiek išskausmo, kiek dėl trukdžių, neleidžiančių numalšinti alkio) Vytautas dar kartą aplėsė šaldytuvo duris, išgriebė iš šaldiklio sauja smulkių ledukų ir priglaudė prie lūpų. Šaltis padarė savo – kraujas lievėsi varvėjės, tik ant lūpos atsirado nemenkas, šiek tiek dilgčiojantis šansas. Nesubėdamas, itin atsargiai Vytautas suliejo sau burnon kondensuotą pieną ir drauge su sotoliu pajuto šleikštulį nuo saldumo pertekliaus.

Čepsédamas pasiekė tualetą ir tik po keliolikos ilgų ir sočių vandens gurkšniu iš prauštuvės čiaupu pastebėjo, kad klozetas be galos keistas – vidinė jo pusė buvo išliepta iš veidrodžio, atspindinčio šviesas tualeto lubose, Vytauto veidą ir netgi jo įnagį, bepareidžiantį srovę. Po to, kas atsitiko, Vytautą vėl pribloškė dusanantis panikos prie-puolis – jis labai rimtai apniko abejonės dėl savo psichikos būklės, dar baisiau – nebuvu tikras, ar jis iš tikrųjų ką tik pabudo.

„Joks sapnas negali sukurti tokios nesamones“, – visu balsu aplink tvyrrancią tikrovei sukliko Vytautas, kai šlapimas, tarsi atspindys, atsimušęs į veidrodinį klozeto paviršių, atšoko nuo jo, šovė čiurkšle atgal ir lipnia šiluma užliejo Vytauto šlaunis. Tačiau jam dabar rūpėjo ne tai – žūtbūt reikėjo sugrįžti prie savo guolio, pačiupinėti jį ir išsitikinti, ar tikrai pabudo. Ar tikrai atsikėlė? Ar tikrai nėra paralyžiuotas? Ar tikrai jis – Vytautas? Ar šis kambarys nėra tik sergančio jo proto iškreiptas psychiatrijos ligoninės palatos vaizdas?

Slydinėdamas šlapiomis pėdomis ant glotnaus parketo Vytautas parbidzeno į kambarij, kurime nubudo ar tarësi nubudęs, ir nustéro – jo lovoje gulėjo kitas žmogus. Sulipusiai nuo prakaito plaukais, dar labiau bijantis nei pats Vytautas. Norėdamas geriau išsižiūrėti į gulin-

čiojo veidą, Vytautas žengė dar du skubrius žingsnius, slystelėjo, suklupo ant kelių tiesiai virš nepažištamojo veido, į savo paties petį užsigaudamas kondensuoto pieno skardinės perrežtą lūpą.

Jis nunplėsė nuo lūpos šašą, tačiau kraujavimo nepajuto ir jau gulinčiojo akimis pamatė varvančius purpurinius lašus, tada sukliko, iškart dvejuose asmenyse, supratęs, kas guli lovoje ir kieno tas arti prikištasis tarsi bučiuoti, tarsi smaugti palinkusio, baisiausio klaiko purtomo, inkščiančio žmogaus veidas, kuris stai žiojasi kažką pasakyti, bet iš burnos jam papliumpa krauso čiurkšlę.

„Ir jokio, po velnių, peilio į nugarą“, – paskutinė sapno mintis nubendant, kurią nubloškė naujas baimės škvalas...

***

Tuo metu Vytauto kapo jau nebebuvo kam lankytí: vaikai ir anūkai – išmirę, tolimesni aimai – pa-miršo (argi gali tikėtis, kad tave mylés tie, kurių tu niekada nesi matęs?).

Kiečių, krūmokšnių, sutrupėjusio paminklo nuolaužų gaubiamo kapo kauburėlio nenušienaudavo, tik prieš Vélines kokia davatkėle rankomis aplaužydavo sausus stagarus, kad jie nesukeltų gaisro.

Skautų draugininkas Aivaras, pirštu vedamas per samanų priželiusis griovelius, tik iš trečio karto suskeldėjusime akmenyje teisingai perskaitė vardą: „Vytautas XXX“ ir metus, privertusius paaugli šviltelėti iš nuostabos: „Dovile, eikš, tau reikia tai pamatyti. Žvilgtelk į datą – čia, ko gero, pats se-niausias kapas visose kapinėse...“

„Ji sutvarkyti reikia, o ne ištiriti“, – linksmai nuskardeno prie kapo priėjusios ir rankas į brūzgynus panėrusios šviesiaplaukės gražuolės juokas. Merginos smilių dilgtelėjo skausmas, ji akimirksniu iškišo perrēžtą pirštą į burną ir stropiai ēmė ji ciulpi. Kita ranka atsargiai iš suzmegusios žemės ištraukė žemiu ir sliekų primurmėjusi, kiaurai perrūdijusių kondensuoto pieno skardinę.

„Le Dolce vita“, – grebluoda ma dėl burnoje laikomo piršto ištarė Dovile pavadintoji skautų draugovės pirmininkė. „Matai, pasirodo, „Mors“ taip pat būna „dolche“... Kaip atsidėkos už tai, kad tau padedu?“ – ji pažvelgė Aivarui į akis, akimirką išivaizdavo aistringą jūdvię bučinį, susipynusius gličius liežuvius, ir jos burnoje nejučia tapo šleikščiai saldu.

Jolanta SEREIKAITĖ**Išsilaisvinimas**

*Regiu pavidalus
Mažus guminius saldainius
Nuriedėjusius teatro scenoje*

*Laižau tirpstantį sniegą
Ir tylus graudulys išsiveržia
Iš aortos lyg
Nesibaigiantis orgazmas*

*Trūkčioja šikšnosparniai
Požeminėse perėjose
Vandeninės anakondos
Gerklėje įstrigęs auksinis laikrodis*

*Aš prabundu iš siurrealistinių nesąmonių
Ir mano mintys liejasi laisvai
Kaip uždraustas vynas*

Sužaislėjimas

*Esu medinė lėlė
Nukritusi ant žemės
Kaip išvarytos iš rojaus
Žvaigždės*

*Mano kojos šala
Pusiaunakčio būsenų
Baltame sniege*

*Blakstienų voratinkliai
Raitosi
Iš tylos veržiasi
Isteriškas kvatojimas*

Šlapdroboje verkia vėjas

*Aš blaškaus dideliame tinkle
Vidaus imperijos
Iš manės išbyra*

Nesantis

*Tavo rūko drabužiai
Naktų atspaudai
Atverti visiems ivykiam*

*Tu šnari kažkokioje
Nutrūkusioje litanijoje
Kaip tarakonas*

*Mano vaikystės mieste
Užveristas lyg veidrodis*

*Iriesi per sidabrinį vandenį
Klausydamas nebūtų garsu*

*Tavo pavidalas ištirpęs
Sniego senis sapne*

Ir tu pasiverti bet kuo:

Autorės asmeninio archyvo nuotrauka

*Medžio šaka, valtimi, vinimi,
Mėnesienos draiskana*

Kažkuo, kuo norėtumei būti.

Prenatalinės būsenos

*Pelenų nuošliaužos
Išlaisvina giedrą
Šešeliai neria lyg peles į olas
Tuščiaviduris indas nesudaužytas
Išlieka
Kabalistine šviesa Ein soft
Brinksta
Smegenų katakombose*

*Vienintelis išgastis –
Viskas yra pradžia ir pabaiga
Ir mes grįžtame į ten iš kur pabėgome
Rožė styro nepaliesta
Spalvos neišblukę
Ežeras neužakęs
O kompiuteriai negimę*

*Mes tąsime po vienintele žvaigžde
Kuri Kūrejo dar nepažista*

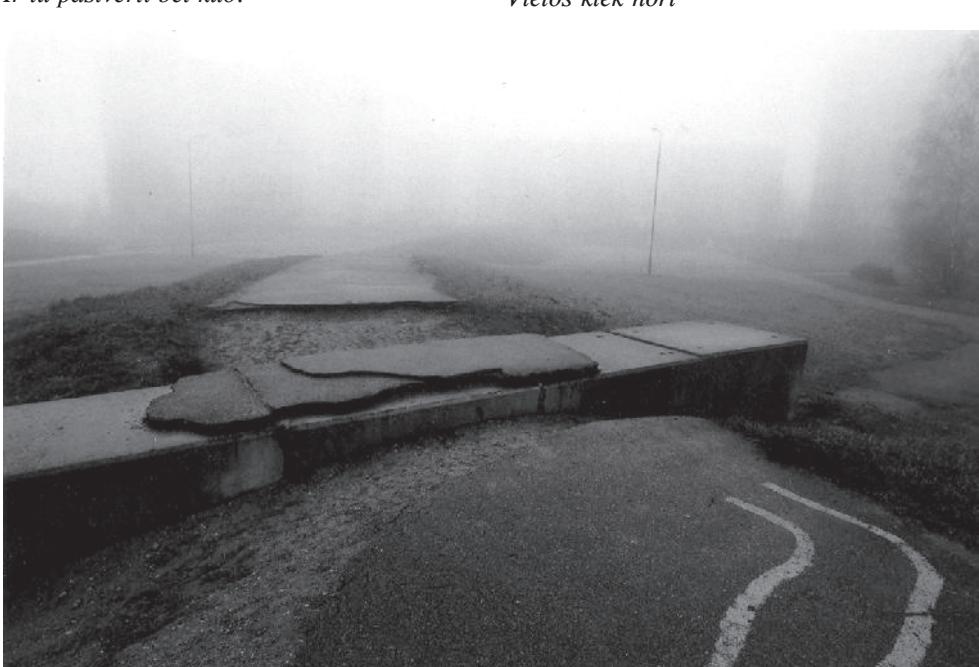
Ištirpimas

*Pavidalų oras
Sunešiotos skiautės
raitos kaip akantų
Apgaules*

*Regiu jo veido kiautą
Tarp žalių povandeninių uolų
Mintys – téra griauciai
Nežinojimo glaistas*

*Esu čia ir tenai
Niekur ir kažkur
Plaukiu pirmykščiam ore
Iš HO kristalu sudėliota
Lyg mozaika*

*Laiko marios
Vietos kiek nori*

*Vytauto PLETKAUS nuotrauka***Rimvydas STANKEVIČIUS**

Kad išsipildytų Raštas

Tie metai ne veltui buvo vadinami Pranašų laiku. Mozės, Elijo, Jeremijo ir Izajo raštai valdė visus ir kiekvieną atskirai. Žmonės juto kone fizini, kone esmin, visus kitus poreikius užgožianti norą apsivalyti, būti atpirktiems. Regis, laisvu nuo darbo, valgio ir meilės laiku visi nieko kito neveikė, tik mintyse analizavo pranašų žodžius, ieškodami kuo tikslesių, kuo aiškesnių jų prasmių. Regis, nieko nedarė savo noru – visiškai paklusno tų analizių išvadoms. Jie netgi valgė ne dėl to, kad numalšintų alkį, ir ne tai, ką norėjo, o tiktam, kad išsipildytų Raštas. Žmonės tarsi pasiskirstė vaidmenimis, kiekvienas įtikėjo, išgryno savajį ir elgesi it marionetės, kiekvieną judesį tikrindami pagal žodžius – ar nedaro klaidų... Oras tiesiog virpėjo nuo galingo, fanatiško tikėjimo ir raumenis stingdančio laukimo.

***

Taigi tikėjo kiekvienas. Fariziejai – vienaip, varguomenė – kitaip, bet kiekvienas – iš visų jėgų. Jėzus savo tikėjimo nuosirdumu nė kiek nenusileido kitiems, išskyrus vieną vienintelį dalyką – jis netikėjo, kad Raštose rashaoma apie jį. Netikėjo. Nors visi lig vieno žmonės, kurie Jėzų buvo apsupę nuo vaikystės, stengési jį tuo įtikinti. Žinoma, jam niekas nesakė, kad jo tévai kone pusantros savaitės turėjo išbūti apsistoję tvartelyje vien tam, kad Jėzus gimus édžiose ir išsipildytų Raštą. Jam taip pat nesakė, jog piemenėlius iš miegų priėdaužė ne angelas, o jų tévai – apsnūdusiems ir purtomiems drebulio liepė eiti tvartelin Kūdikėlio pasveikinti, kad išsipildytų Raštą.

Kad spektaklis vaidinamas pagal pranašų scenarijų, Jėzus suprato būdamas dylikos, kai, užklydės į šventyklą, nugirdo tariantis Rašto aiskintojus: jau metas Dievo namuose pradėti prekiauti balandžiais ar dar palükėti, kol Atirkėjas paaugs. Nutarta kol kas neprekiauti – kam terštī šventovę paukščių mėšlu, jei balandžių reikės tik Kristui vaikant prekeivius? O tai bus dar ne taip greitai.

***

Jėzus taip pat buvo skaitęs pranašų Raštus. Raštai jam patiko – nepatiko tik juos paduodančiųjų reikšmingi žvilgsniai ir suokalbiškos šypsenos – jie, ką tik ištarę ar padarydavę stebint Jėzui, visuomet su palengvėjimu atsidusdavo ir tyliai sušnibždėdavo: „Atlikta.“

Jie darė viską – net Joną Krikštytoją atvarė, net dyliką mokinį surinko (o ir rinkti nereikėjo – visi jau nuo vaikystės buvo rengiami savo vaidmenims, tad žinojo, kaip elgtis, kokiu profesių atstovais tapti). Šiandien visi jie metė savo amatus ir atbildėjo pas Jėzų: „Pradedam...“

Nuo vaikystės Jėzus jautėsi tarsi varu verčiamas vaidinti spektaklyje. Ir manė esas pats prasčiausias visos trupės aktorius. Štai ir dabar jis iš apaštalų veidų matė, jog juos erzina tai, kad Jėzus kalba jiems, kas neparašyta. Jie tai suvokė kaip beprasmį laiko gaišimą.

– Petrai, tu iš tiesų augai, mokeisi ir žveju tapai vien tam, kad tris kartus manės atsižadėtum?

– Na, bet aš juk atgailausiu ir mirsiu kankinio mirtimi už tave, Viešpatie...

– O tu, Judai, tikrai pasirengė mane išduoti bučiniu?

– Neskaudink manęs, Viešpatie. Negi manai, kad man patinka šis vaidmuo? Iš čia esančiuju myliu tave labiausiai. Argi kas kitas ryžtusi dėl tavęs daryti tokią šlykštynę?

– Ir pasikars?

– Taigi. Bet tai dar ne blogiausia – blogiausia, kad mano vardą žmonės tūkstantmečiais tars su paneika. Manai, malonus?

– Suprantat, vyrai, man atrodo, aš nesu to vertas. Man atrodo, kad aš nesu Kristus. Jūs ne tą išsirinkote.

Apštalai tiesiog griausmingai prapliupo juoktis, vėliau Jonas pusbalsiu paaiškino jam, kad apsirikiti neįmanoma, nes Jėzui daugiau šiam pasaulyje nėra kuo būti – tik Kristumi. „Dublierių čia nebūna, – pasigirdo replikos, – čia – ne teatras.“

***

Jėzus tikėjosi, kad klaida savaime paaiškės, kai reikės daryti stebuklus. Juk nėra abejoniu – stebuklų daryti jis nemoka.

Fiasco. Po pirmojo stebuklo Jėzus siuto, įtardamas apgaulę – jis neabejojo, kad visi geriantieji tik apsimeta, jog geria vyną – vanduo ir liko vandeniu. Tiesa, visi gudriai šypsodamiesi siūlė jam pačiam paragauti. Jis ragavo – vynas. Bet juk nereikia būti raganiumi, kad slapčia sukeistumei ašočius.

Tik vėliau, gydydamas ligonių, Jėzus suprato, kad stebulkai ištės vyksta. Bet, varge, kaip jiems visiems paaiškint, kad stebuklus daro ne jis? Jeigu paralitikas nuo vaikystės buvo kantriai mokomas būti paralitiku ir ruošiamas stebuklingam išgijimui – natūralu, kad jis išgis ir nuoširdžiai patirs tai kaip stebuklą. Ir su neregalias tas pats, su raupsuotaisiais, nūjėjusiais žaizdomis nuo sau išsiteigtų užkratų, kad po to išgytų nuo jų, prisilietę Jėzaus...

Jis ir prakaitavo iš baimės, ir naktimis nenieigijo, ir ašaras liejo, tačiau suprato, kad savo lemties neišvengs – jam to neleis nei priešai, nei garbintojai. Jėzus niekada neįrodys jiems, kad ne jis, o jų pačių tikėjimas daro stebuklus – net ir fanatiškas tikėjimas pranašų Raštais. Jei tikėjimas toks kaip iki raudonumo įkaitusi geležis – jis buvo, yra ir bus galinėjusiai jėga, sulaužanti net savo pačių sąmonių priimtus dësnius.

***

Nukryžiavimo dieną Jėzus susitaikė su Kristaus vaidmeniu. Kabėjo ant kryžiaus ir tikėjo, jog savo kančia atperka pasaulio nuodėmes. Susitaikyme jis įžvelgė vienintelę savo viltį – toji visuotinio tikėjimo jėga, iki šiol tobulai pildžiusi, vertusi tikrove pranašų žodžius, juk iš tiesų yra visagalė – jei pranašai rašė, jog Kristus trečiąją dieną prisikels, vadinas („nors nejsivaizduoju, kaip“), minios savo tikėjimui priekels. Kad išsipildytų Raštą.

„Ne mano reikalas, kaip jie tai padarys“, – nusišypsojo sukepusiomis lūpomis, o kaži kas prie jo veido kilstelėjo sugižusiame vyne mirkytą kempinę ant ieties smaigalio...

Rydamas rūgštų skystį Jėzus tvirtai žinojo, kad tai – įvyks. Todėl mirdamas šyptelėjo ir ištarė visai kaip jį auklėjė Rašto aiskintojai: „Atlikta.“

Plūstelėjo nauja naujų, negirdėtų pavardžių banga, ir staiga pradėdau bet kokį sugebėjimą logiškai mąstyti. Dar vakar kalbėjės apie neitikėtinai kokybišką jaunujų poetų kūrybą (vien šiai metais Pirmosios knygos konkursui Lietuvos rašytojų sajungos leidykloje pateikta šešiolika rankraščiu, ir iš jų bent jau septynetą drąsai galima leisti, net pernelyg neredaguojant; deja, išeis tik viena knyga), dabar imuosi už galvos: kokios intencijos, kokie motyvai, kokios dvasinės inspiracijos šitiek jaunu žmonių skatina gausinti ir taip jau nesulaikomą beprasmį ir bereikšmių eilėraščių srautą? Kaip kokioje visiškai nugyventoje ir neprognozuojamoje finansų rinkoje: meninio žodžio vertė kelis kartus per dieną kyla ir krinta, įgauna pasitikėjimo ir čia pat beviltiskai nuvertėja – tokioje meninių formų ir turių kokafonijoje tiesiog neįmanoma tikėtis, kad atsirastų koks nors universalus protas, galintis kalbėti apie bendresnes, reikšmingesnes literatūros, taigi ir poezijos, tendencijas. Akivaizdu tik tai, kad humanitarinių ir tikslinių mokslų atskyrimas vyresnėse vidurinių mokyklų klasėse duoda savo rezultatų: tuo metu, kai mokyklas baigia kas keiliatas absolitus beraštis, kryptingai besispecializuojantis jaunimas, paširodo, sugeba perprasti tokias kalbos ir kalbėjimo ekilibristikas, kokių turėtų pavydėti ištisos rašytojų kartos. Antras akivaizdus dalykas – didžiulis, bet nedirbtinis, tikras jaunu autorų pasitikėjimas savimi, leidžiantis nuo pat pirmos eilutės, su pirmuoju eilėraščiu nutraukti bet kokius ryšius su klasika, tradicija, nes dar né viena karta iki šios dienos neturėjo tokio plataus ir patikimo savo bendraamžių, bendraminių kūrybos kontekste. Bet poteksėtėje, pasamonėje klasikos patyrimas išlieka – kaip bendras ritmo, intonacijos jutimas, kaip subtilus poetinio žodžio girdėjimas, kurio jokia popmuzika neišmokys. Tik lektūra. Cia vėlgi susiduriame su prieštaravimu: pagrindinė jaunimo lektūra yra internetas, pats savo prigimtimi naikinantis giliajā kalbos jauseną, ir pagrindinė jaunu kūrybos skliaudos erdvė yra internetas, kuris kiekvieno išspaustinto teksto komentaraus gali išugdyti tik nusikaltėlį, bet ne poetą. Ir vis dėlto išugdo poetą. Tai ką? Kokios gali būti išvados? Tauta, totaliai traukdama, mažėdama, emigrudama, kaip kompensaciją pasigimdo daugiau talentų? Bet neatrodo, kad prieškariniu dvidešimtmečiu būtų buvę daugiau autentiškų poetų, negu jų išaugino sovietinis penkiasdešimtmetis, o šiandieninės nepriklausomybės dvidešimtmetis apskritai dar net neipusėjo prieškarinio dvidešimtmečio talentų „gamybos“ mastu (visi didieji dabarties poetai „prasidėjo“ aštuntajame praėjusio amžiaus dešimtmetyste, o šiandieniniais talentingi debiutantai savo „žvaigždžių valandos“ sulaukia galbūt jau po to, kai nūdienos politikai bus pasiekę savo tikslą – išnaikinę ir tautą, ir valstybę). Šiaip jau kiekviena tauta turi pastovų autentiškų savo muziką, poetų, dailininkų procentą (kaip, beje, vienodas kiekvienoje tautoje yra ir poezijos skaitytojų skaičius), ir jei jis dabar ižūliai viršijamas, tai gal šiandieninis poetinės jaunuomenės proveržis yra ne tautos kūrybiškuo, o jos savotiško išsigimimo, vienamės pasiusvyras praradimo požymis? Juk aišku viena: net apie geriausią šiuolaikinį eilėraštį jau nepasakysi, kad tai salyčio su anapu-

sybe, su universumu paieškos. Šiandienis jauno žmogaus eilėraštis prasideda urbanistinėje arba kaimo būtinėje aplinkoje, minta tos aplinkos detalėmis, intonacijomis ir baigiasi be jokių ižvalgų ir paslėptų išvadų, nes buičiai nei ižvalgų, nei išvadų nereikia. Tai ne būtis, kuri jau vien paminėta jauno žmogaus eilėraštyje atrodytu anachronizmas. Keista, bet poetinė kalba vis dėlto išlieka. Žinoma, jei šnekėsime apie rimtus pirmųjų knygų rankraščius, kuriuos neseniai perskaiciu. Net ir didžiausios vertybinių išlygos netaikytinos kovo periodikos poetinei grafomanijai (taip apibūdinčiau didžiajų publikacijų dalį, pirmiausia debiuantantų).

Tiesa, atsvara tam srautui negausi, bet negincijama: kovo „Metai“ spausdina didelę jubiliejinę Justino Marcinkevičiaus eilėraščių publikaciją, nors kitą kartą gal visai pagrįsta pamana, kad klasikos klasika papildyti jau neįmanoma: klasika yra baigtinis dydis. Bet ką daryti poetui, kuris klasiku tapo sulaukęs vos keturiadesimties? Žudyti? Nutilti Pauliaus Širvio pavyzdžiu? Ar keistis, kaip jau keliis desimtmečius keiciasi Just. Marcinkevičius? Bet iš kur tada tas piktdžiūgiškas noras, kad į senatvę Just. Marcinkevičius „nusuktų sprandą“, kaip jis nusuko len-

laiko ir be galo daug papildomų žiūros kontekstu, nes šiaip jau netikėtas palyginimas ar netiketas pastebėjimas, kuriuo paprastai prasideda ir baigiasi jos opusas, savaiame nežavi. P. Širvys tokius pastebėjimus ir atskiras eilutes nešiodavosi metu metus kišenėse, kol šie virsdavo eilėraščiais. Nemanau, kad grafomano etiketę sau pritaikytu Julius Keleras („Literatūra ir menas“, kovo 12). Tiesa, naujuosis jo eilėraščius geriau išsivaizduoja didesnės knygos kontekste (savarankiški jie atrodo kiek „per lengvi“ J. Kelerui), nes dainos, romanso modelis yra iš esmės naujas šio poeto kūryboje, o turint galvoje jos monotoniją, tai gerokai praplėstų intonacines, instrumentines J. Kelero lyriko galias. Taip pat nemanau, kad Gintaras Bleizgys yra grafomanas (kovo „Kultūros barai“ ir „Šiaurės Atėnai“, kovo 26), nors pagal Solveigos Daugirdaitės apibrėžimą jis būtų pats klasikiausias grafomanas ir būtent pagal jo tekstu kondiciją reikėtų vertinti visą likusį bevertės produkcijos srautą: ir viejoje, ir kitoje publikacijoje iš esmės pateikiami tik vienos dienos eilėraščiai, ir tai jau savaiame kelia šurpą. Taip elgesi Eduardas Mieželaitis ir Sigitas Gedas, ir abu kaip kūrėjai nusiužudė (E. Mieželaičio rinktinė „Lietuvinių literatūros lobyno“ serijoje yra

kabinete. Žinau, kad kelias sakiniai šio žmogaus prieštarungumui neišsemisi, o kad dienoraštis gali būti kur kas didesnės vertės, negu churiniškai atsainiai užrašytas eilėraštis, geriausiai liudija Alfonso Nykos-Niliūno pavyzdys. Iš jaunesniojo kolegos kūrybinės baimės (pirmiausia baimės bijoti save) turėtų pasimokyti ir Vladas Braziūnas („Naujoji Romuva“, 2010, Nr. 1). Tokius saviprodukcijos, savęs mėgdžiojimo ir kartojo variantų tobulinimo mastų lietuvių poeziuje dar niekas nėra viršijęs. Tiesa, dabar jি bando pralenkti Romas Daugirdas (ta pati „Naujoji Romuva“), bet čia kiek kitas atvejis. Mano galva, „Atkarpos“ R. Daugirdas dabar išperka kalte už tai, kad tiek metų vedžiojo skaitoja už nosies, beprasmybę piršdamas už prasmę ir savitą estetiką. Bet kam tada reikėjo lygiagrečiai leisti naują „senamadiškų“ eilėraščių knygą, kuri prie jo kūrybingų apgavysčių nieko nei prideda, nei atima? Vienu žodžiu, poetinė perprodukcija net talentingų poetų kūryboje virsta jei ne absoliučiai grafomanija, tai bent jau jos atmaina – S. Daugirdaitės priminta prasme, kad negalėjimas nustoti rašyti yra liga. Kuo toliau, tuo sunkiau bejėgio eiliuotojo etiketės neprilikyoti Arvydui Genui („Literatūra ir menas“,

ré ir diplomatas Evaldas Ignatavičius („Nemunas“, kovo 18-24) – jo greičiausiai taip pat laukia J. Jakšto likimas. Taip kalbu ne tik todėl, kad jis, kaip ir minėtasis autorius, po savo „Prisiminimų be datų“ pakeitė višą pirmosios knygos poetiką bei estetiką, bet ir todėl, kad, kaip ir J. Jakštas, pasidavė kalbėjimo ir eiliavimo automatizmui. Išsivaizduoju tokius pasažus kokio nors technologo, bet ne humanitaro tekstuose: „juos valgė Gintas nes Geda augino / kol atsivalgė kaip plombyro vaikas / iš kreivo veidrodžio labai keistai pasviro / ir man pasakė pagalvojės laiką.“ Arba: „o likę namas ima garsiai loti / garsus garsiemis pasikartok kirčiuotę / pas mus kartojuos niekada nebuvu / tokį nes jiems įsakė joti / i miestą gavo butą šaldytuvą.“ Viskas lyg ir normalu, tiesa? Anksčiau, dar tikrai talentingas Gintaras Patackas. Bet, viena, tai jau buvo G. Patacko kūryboje, antra, palyginkime šių turštinių tekštų visumą, struktūrą su atvirai grafomanišku A. Genio „Pokalbiu su gildijos nariu“ (jau minėtas savaitraštis „Literatūra ir menas“, kovo 19) ir patmatysime, kaip struktūra ardo, žlugdo pati save. Poezija gimsta iš kalbos „suveržtumo“, iš įsiklausymo į pačią save, o ne iš atskirų žodžių sąvartyno.

Bet tai, šiaip ar taip, vardai, apie kurios dar galime kalbėti. Nekintanti pavasarinę spaudą skaitanciojo psichologinė dominantė – neblėstanti nuostaba: naujas vardas! vėl naujas vardas! ir dar naujas vardas! Iš kur jų tiek imasi? Ir nesibaigiantis nusivylimas: vėl vien eiliavimai vietoj poezijos užuominos. Bent jau poezijos pažado.

Idomiausia, kad tie eiliavimai ne apie bet ką, o apie pačią kūrybą ir jos prigimtį: „Visada jutau, kad esu kažkuo ypatingu, / Kažką turiu savoje, ko kiti tikrai negalėtų turėti, / Kažkur giliai manyje slipy stulbinantis išskirtinumas, / Kažkas nepaprasto, unikalas ir nepakartojamo“ (Audra Baranauskaitė – „Šiaurės Atėnai“, kovo 19). Raimondos Jurčenkienės vardas spaudoje šmescioja ne pirmąkart, tačiau pirmasyk jos neva poetinis rečitavimas taip parodoksaliai, net juokingai kertasi jau vien su autorės pavarde: „neverk / mes išsikeptim tortą / iš smėlio / trijų aukštų / (būtinai) / akmenėliais gražiai išpuošą / o jam neduosim / tegu gailėsis“ („Šiaurės Atėnai“, kovo 19). Mildos Piliuvienės filosofinės pretenzijos bent jau nepriestaruja įsipareigojimams savo pavardei ir socialiniam statusui, nors turiu niekuo nesiskiria nuo A. Baranauskaitės manifestacijų: „Mano tėvas nebuvu Gogenas, / bet jis irgi mylėjo moteris. / Naktimis tapyda paveikslus, / kurių niekas nepirkavo / jam gyvam esant“ („Menas laisvėti“ (!) – „Šiaurės Atėnai“, kovo 5). Deimantė Daugintytė, kaip ir M. Piliuvienė, kalba apie tévą, tik išraiškos, formos gal labiau mokosi iš jaunesnių bendražygii. Užtame bendražygijų sraute ištirpssta ne tik formos, bet ir meninio vaizdo plokštumo požiūriais: „tėvas mokė nevalgyt sekliuką / taip norėjau ligi pabaigos / surinkt viską į save // tysodama ant žemės / pravira burna / laukiui kol sudygys obelis“ („Literatūra ir menas“, kovo 5).

Apžvalgos ratas

Ledonešis rudenio upėse

Valdemaras KUKULAS

kas T. Ruszevičius ar pas mus Algimantas Baltakis su savo „Žvirlbūžių žiemavietė“? Iki šiol nežinau ir turbūt iki gyvenimo galo nežinosiu, kaip vertinti Lidiją Šimkutę (kovo „Metai“). Žinai tik tai, kad užsienietiškos recenzijos ir nuotraukos su apskabinusiais Nobelio premijos laureatais („Naujoji Romuva“, 2010, Nr. 1) tėra pigi savireklama, nes užsieniečių vertinimai – vien paviršutiniškos vakarietiškos konjunktūros paliudijimas, o gastrolės Vakarų literatūriniuose forumuose – tik irodymas, kad gastroliuojantysis priklauso paviršutiniškai, mirusiai euroliteratūros zonai. Vis dėlto L. Šimkutės eilėraščių grafomanija nevadinčiau, tik bėda, kad jos kūriniu alchemijai reikia be galo daug

tik nedrąsus bandymas žvalgyti neperžengiamuose grafomanijos brūžgynuose, kuriuose išties žaliuoja viena kita pušelė). Mano santykis su G. Bleizglio kūryba nekart keitėsi, ir ne-garantuoju, kad dar nesikeis. Labai vaikiška ir paviršutiniška atrodė jo pirmoji knyga, bet užtat itin autentiškos pasirodė kitos dvi eilių sutelkinės. Dabar vėl balsiuosi: „mindau gas sakė negalėjės liūdėti per/j. apučio laidotuves nes j. a. buvo linksmas / žmogus ir aš, šio eilėraščio autorius, atėjau / i j. a. laidotuves su jona ir jonu / krikštytoju“ („Šiaurės Atėnai“, kovo 26). Raštant elementų dienoraštį, būtų daug daugiau pasakyta ir apie J. Aputį žmogų, ir apie J. Aputį kūrėją, juo ba kai ir aš su juo daug metų dirbau viename

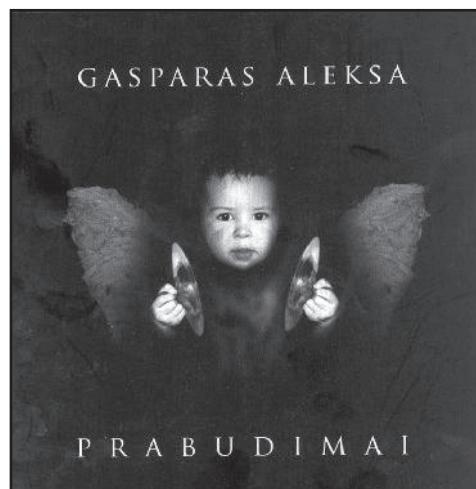
kovo 19). Sunkiai paaiškinamas fenomenas, kai mokyklinių laikų genijus („Moksleivio“ konsultantė Onė Baliukonytė iš A. Genio tikėjosi gerokai daugiau, negu iš jo kartos bendražygijų, tarkim, J. Liniauskas) išleidžia kaip reta prastą pirmąją knygą. Bet, tarkim, ir Marcelijus Martinaitis savo pirmosios knygos iki šiol atsižada, bet vėliau jis virtotu M. Martinaičiu, o A. Genys leidžia vis blogesnes ir blogesnes knygias ir liudija, kad kai kam lemta meseti rašyti devyniolikos metų, kaip kokiui A. Rimbeaud. Yra Lietuvoje du poetai, kuriais jaunystėje žavėjaus ir pasitikėjau: tai Jonas Jakštės ir A. Genys. Gaila, bet dabar jie – nevykė eiliuotojai. Itariu, kad savo „skrynelę dvioms pagauti“ atida-

Nukelta į 8 p.

Šiu metų Poezijos pavasario prizui nominuotos keturių poetų knygos:
Gasparo Alekos „Prabudimai“ („Nemunas“), Valdo Gedgaudo „Kario šešėlis“ (LRS leidykla), Zitos Mažeikaitės „Tenorių būti“ (LRS leidykla) ir Sigito Parulskio „Pagyvenusio vyro pagundos“ („Baltos lankos“).
„Nemuno“ klausimai nominantams:

1. Kokios šiuolaikinės lietuvių poezijos tendencijos jus džiugina, o kokios kelia abejonį?

2. Jeigu būtų jūsų valia, ką vainikuotumėte šiu metų Poezijos pavasario ąžuolų vainiku?

Gasparas ALEKSA:

1. Apie ką kalbėti? Apie didžiulį vagelėmis (poetijos eilutėmis) išmargintą lauką ar tik apie tuos gana nedidelius plotelius, kuriuose iš tiesų matau talentu ženklintą kūrybiškumą?

Poezija – kaip ir gyvenimas! – ne tik sudėtinga, bet ir labai prieštarininga erdvė. Nedidelį plotelių situaciją žymi vieni dėsninumai, didžiujų – kiti. Pastaruosiuose matau dvi tendencijas: nuo amžių amžinają, t.y. tikrają lyrių grafomaniją, kurios žmogus, kartą apsi-sprendęs rašyti, turėtų gėdytis nelyginant ne-padoriausios ligos, ir naujakūrybinę, kai kū-dikiškai neprofesionalaus lyrizmo tartum ir atsisakoma, tačiau į viešumą paleidžiamas vi-siskai nevaldomas nusišnekėjimo srautas, ma-nieringai pretenduojanties į postmodernizmą. Tokius tekstus vadinu lingvistinės dekonstrukcijos karikatūromis. Demokratinė leidybos ir pseudodemokratinė mūsų kultūros situacija tam labai palanki, nes vienintelai kriterijai, tikrinantys šios „kūrybos“ kokybę, yra pinigai ir „saviškių“ ovacijos. Iš pinigo tikėtis padorumo ar netgi sąžinės graužaties – to ne-išvengtino kūrybos imperatyvo! – būtų tikras absurdas. O ko galima pareikalauti iš „saviškių“? Tik jau ne analizės!

Neslėpsi, kartais mane apima tikrų tikriausias pesimizmas. Pradedu svarstyti: gal viskas dar gerai? Gal po dešimties metų džiaugsimės, kad liko vienas kitas individuas, kuris surezga lietuvišką sakini?

Grįžtant prie mažųjų poezijos laukelių, kuriuos vagoja LRS nariai arba jais preten-duojanties tapti jaunimas, reikėtų matyti, kad per 20 metų čia taip pat įvyko didelių pokyčių. Kitados kaltinta „nesuprantamumu“, šian-dienė poezija dažnai atrodo tartum prisirijusi antipiretikų – jokio karsčiavimo ir karsčiavimosi, viskas steriliu, viskas karšta laidyne glu-džiai išlyginti ir... idealiai aišku? Bet skaitytojas vėl trauko pečiaus: kažkas čia ne taip! Ir,

menės „blūdą“, už drąsą sakyti tiesą ir dar juo-kauti šiandien atsilyginama tikrai ne gélémis ir plojimais... Provincijoje kiekviena švieses-nė galva yra tikra čia užsisėdėjusių vietas „kraliuikų“ rakštis. Bet negi dabar skūsiuos? Juk esu „pretendentas“?! Apie tai, beje, tik iš „Nemuno“ ir sužinojau... Paguodėt – mane ir mano Dulsinėj. Ačiū už tai.

Deja, kas kiti pretendentai, nežinau – juk niekur viešai apie tai nebuvu nei rašoma, nei šnekama. Vadinas, laureato vainiką galiu skir-ti kam išsigeidęs? Malonu...

Vis dėlto, jeigu jau mano atsakymas ką nors domintų, skiriu Maironio sodelio ąžuolų pyne Aušrai Kaziliūnaitei už „20 % koncentracijos stovyklą“, nes ta „poetijos pavasarinė pie-mene“, mano galva, tobulai atitinka abc, ku-rią susikūriau.

Neabejoju, kad pretendentai, kuriuos išrin-ko LRS valdyba, visai kiti, ne ši jauna ir talen-tinga mažulė.

Neabejoju ir tuo, kad Maironio sodelio ąžuolai – ne mano žilai galvai. Juk neturiu jokių nuopelnų, nesusikūriau jokio prideramo „piaro anei imidžo“, kurie tokie pageidau-tini šiai laikais. Kita vertus, nesu nei didelis skurdžius, nei socialinės rizikos ar atskirties nelaimėlis. Tai kam man tos premijos?

Va ir vėl juokauju. Smagu... Juokdamasis jaučiuosi laimingėsnis. Laimingiausias! O lai-mingas žmogus juk nelygina savęs su niekuo, todėl nieko neapkalba, niekam nepavydi... Kartu su skaitytojais mielai pagerbsiu kolegą, kurį išrinks LRS „kardinolų konklava“. Viliuosi, balto rinkimų dūmo sulauksite greit. Nes Poezijos pavasaris jau labai arti. Kartais būna graudoka, kad šis susitikimų su skaity-tojais pusmėnesis pralekia per greitai. Švysteli pro šalį tartum išgąsdinta sturna – ir nėra... Bet visada džiaugsiuosi, jei pavyksta pamatyti bent jau Baltą tos sturnos uodegėlę.

rika. Net galva apsisuka beskaitant, bandant suprasti, ar nesi mulkinamas. Pasiust gali. O kartais, praregėjimo akimirką, – ir pasiust. Ypač kai aiškiai matai, jog be jokio virpilio skiedžiama miltais.

Todėl su savo tekstais bristi į šią drumzliną, putojančią, lyrinių nudistų kūnus skalaujančią literatūrinio proceso upę – nedrāsu. Kuo toliau – tuo labiau. Vis pagalvoji: „O gal nereikia, ką...“ Bet retsykiai pavojingai bepradedantį išsiderinti vidinių kamertonų su-balansuoja dar gyvų ir jau mirusiu, bet kar-tais gyvesniu už gyvuosius kolegų kūryba. Taip ir plauki ištviręs kažkokio galbūt me-namo švarios eilutės šiaudo.

Algimantas Mikuta savo naujoje literatūrinės atsiminimų-dienoraščių-užrašų knygoje „Kompostas“, mintydamas apie pavasarių poetų žaidimus, rašo štai ką: „Kai iš Kalifornijos atskrenda Senelis Brazdžionis, o iš Žiegždrių paleidžiamas burbantis Baltuškevičius, Lietuvoje prasideda Poezi-jos pavasaris.“

Kalifornija ir Žiegždriai žymi teritorijos plotį. O tarp šių kraštinių – normaliai pri-snerkštas tėvyninės lyrikos Atlantas su visomis gerociomis, blogosiomis ir pavojingosios tendencijomis, kurias vienu sakiniu nu-sakyčiai taip: mūsų nuvargusios širdys tiso ant dušo grindų.

2. O kodėl tuo ąžuolo lapų vainiku kiek-vienais metais, atsiprašant, trūks plyš priva-lu ką nors vainikuoti?.. Esant reikalui (kūry-biniu ar finansiniu atžvilgiu liesesniems me-tams), galima būtų ir paužę padaryti, be abe-jos, jei leistų šventės reglamentas. „Ekshu-muoti“, pavyzdžiu, daugiau ar mažiau pri-mirštus, jau iškeliausius Anapilin rašto žmones. Pradedant nuo Donelačio laikų atsira-stą ką pagerbtį.

Valdas GEDGAUDAS:

1. Apie džiugias arba ne tokias džiugias lietuvių poezijos tendencijas kalbēti būtų problemiška – to verčiau reikėtų paklausti Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto šiuolaikinės literatūros skyriaus mokslo darbuotojų, kurie iš to duoną valgo – jas atve-ria, užveria, užtveria, užneria, užveržia, iš-ryškina, ištrina, restauruoja, renovuoja, už-tepa, kanda, nuryja ir... etc. Arba bent jau Valdemaro Kukulo, kuris reguliarai apžvelgda-mas literatūrinę spaudą turbūt vienintelis per-skaito beveik viską, kas nors siek kiek vertingesnio šiuo metu parašoma lietuvių kal-ba, ir ta aplinkybė kartais jam suteikia nemazų nuolaidų pranašaujant – kryžminant bu-vusių, esamų ir būsimų lietuvių poezijos bū-senų diagramas.

Taip gana paprastai ir tiesmukai žvelgiant, pagrindinė ir nekintanti mūsų poezijos ten-dencija – nemažėjanti jos pasiūla. O ji, kaip žinia, deja, milžiniška. Nors ir honorarų be-veik niekas nemoka (aišku, ne nuo pinigų viskas prasidėjo, ne pinigais viskas ir baig-sis), nors ir dėl galimų publikacijų niekas iš redakcijų itin neatakuoja ir neragina, tačiau visi kultūriniai mėnraščiai ir savaitraščiai už-versti eliuotais tekstais. Dievaži, atpigo ly-

Šiaip jau iš šiemetinių pretendentų – pa-gyvenęs, stambaus kalibro lyrinis „dembeliis“, turbūt ilgam sugundytas epinės prozos kurantų ir, pasak Evaldo Ignatavičiaus, at-leidęs diržą per dvi skyles – Sigitas P., regis, neblogai atrodo ir, ko gero, visai pakenčia-mai jaučiasi „kitoje laiko ir erdvės pusėje, kekšės / glėbyje, su kruvina / Dievo mësa burnoje“ (eil. „Kai gulime nuogi vienas šalia kito, išvarginti aistros“). Sustinges viesbu-čio lange („stovėjau viesbučio lange / švie-sos žuvėdra trenkėsi / staiga į stiklą / plėšriai pražiujus snapą / lyg būčiau / gabalas pa-švinkusios žuvies“ – eil. „Ichthys“).

Tenorinti būti, su Dzūkijos kaliausėmis, išbaidytais tilvikais ir žalia duonele atsisvei-kinanti Zita M. ramiai ir užtikrintai lieja ak-varelines miniatiūras: „Ažuolai šiuosmet ne-turėjo gilių. / Ir aš nesulaukiau svetės, / tos raudonos liepsnos, / kuri atliuoksėdavo

gluosnių viršūnėm, / virvėdavo tvoros skersiniu, / slapstė giles po slyva, / laigė verandas stogu, / kiauksdama gąsdino, / kai verčiau Bergmano / „Gerus ketinimus“ (eil. „Prieš Vélines“). Kodėl gi ne?..

Kadangi prieš keletą metų puoselėtos Vilniaus-Kauno dvipolio idėjos abonentinis oranžinių dviratukų krikštatevis įgyvendinti nesuspėjo, savo gėdai turui prisipažinti, kad temperamentingojo, kaliguliškojo veliuoniškio Gasparo A. „Prabudimai“ galbūt dėl stringančio mažesnėse leidyklose išleistų knygų platinimo praslydo pro mano regos lauką. Reikės važiuoti į Kauną. Arba kada nors atidžiau paieškoti viršutinėse knygynų lentynose.

O žvelgiant plačiau, šiemetinio Poezijos pavasario laureatų galėtų būti daug ir įvairių. Pradedant Henrikui Radauskui ir baigiant Romu Daugirdu, pavyzdžiu.

Gal vis dėlto svarbiausia, kad žmogus, vainikuojamas ažuolo lapų vainiku, nebūtų daugiau ar mažiau nuvainikuojamas, o pati šventė – diskredituojama, nes tam tikrą vidinę hierarchiją (kas ko iš tiesų ar bent apytikriai vertas) galutinai nenumarazmėjė poetai nujaučia labai neblogai, o jaunimas – ypač.

Zita MAŽEIKAITĖ:

1. Nesus kritikė, man būtų nelengva nusakyti dabartinės lietuvių poezijos tendencijas.

Daugelis poetų rašo geriau už mane. Esu išleidusi vos tris eiléraščių knygeles, naujausią – po ilgokos pertraukos. Pastaruoju metu buvau atsidėjusi švedų literatūros vertimams.

Man svetima dominuojanti sekso tematika, ypač moterų poeziuje. Tokia skaitytojų vilionė, atplūdusi pas mus kaip epidemija, jau pamažu slūgsta (bent jau skandinavų poeziuje). Nesižaviu postmodernizmu, pseudofilosofija, žodžių žongliravimu. Mane traukia paprastumas, paslapties pojūtis, žmogaus ir gamtos vienovė.

Kompiuteris labai palengvino rašymą. Tačiau vargina dėl tokios palengvintos rašybos atsirandanti žodžių lavina, plepumas, užplūdės ne vien tik mūsų poezią.

2. Mano mėgstami lietuvių poetai ir poetės jau vainikuoti ažuolų vainikais ar pelnę

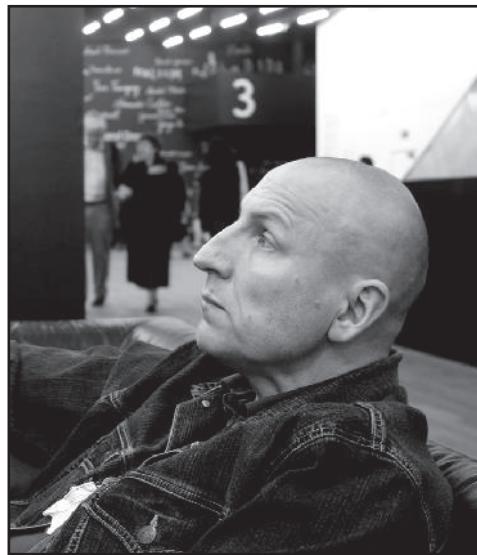

kitokių apdovanojimų.

Staiga pagalvojau: Poezijos pavasario vainiką uždėciau tam, kuris kadaise sudėjo štai tokias paprastas ir prasmingas eiles:

Žemė kėlė žolę,
Žolė kėlė rasą...

Deja, toks paprastumas dabar tikriausiai būtų nemadingas.

Sigitas PARULSKIS:

1. Nežinau, kokios poezijos tendencijos. Turbūt tokios pat kaip kepenų, alyvų ar dulkių ant galinio automobilio stiklo. Nuplauči, o jos vėl atsiranda, nusėda, smelkiasi, tam tikrose vietose būna nepasiekiamos ir nematomos.

Ar ji turėtų būti kitokia, nei yra? Tai kokia, pagal kokį šablono? Tokia, kokia buvo sukurta prieš keletą tūkstančių metų ar XIX amžiuje? Poezija, kaip ir Dievas, tėra prie monė, ne tikslas. O priemonės visais laikais pasitelkiamos tokios, kokios patogiausios, suprantamiausios, reikalingiausios siekiant vienokių ar kitokių tikslų.

Rašytojai, ypač poetai, buvo linkę labai sureikšminti poezijos vaidmenį žmogaus gyvenime. Manau, dabar ji užima tokią poziciją, kokios nusipelno. Kalbu apie jos vartotojų – turime poezijos tiek, kiek mums jos reikia, kiek užtenka, kiek trūksta.

Vaikštai su sunimi ir kuriu istorijas. Nes man tai patinka. Kartais tos istorijos trumpos, bet kondensuotos. Turi tendencijąapti eiléraščiu. Kartais ilgos, išsišakojusios, komplikuotos. Žinau, kad jos šaukiasi romano. Na, gal tik esė arapsakymo.

Man nebesvarbu, ką tai reiškia. Nieko nėra nuobodesnio už abstrakčius samprotavimus apie literatūrą. Užtenka rašyt ir skaityt. Tiesiog kažkaip reikia būti. Išsitekti savo kūne, man skirtame šviesos ruoželyje. Ir dar stengtis neužstot kitam skirto spindulio. Tai ir visos mano tendencijos.

2. Tą vainiką skirčiau Henrikui Radauskui jubiliejaus proga. Bet labai jau jis gremėdžiai atrodo. Kaip pavalkai nešuliniam arkliui. Karaliai vainikuojami laurų vainikais.

SIGITAS PARULSKIS

Pagyrėnuojo vyro pagundos

balto lankos

Gasparas ALEKSA

prabudimai

saldu, lyg būčiau bičių piemuo ar akimirkos vergas

krentu bedugnén, lipnus visq likusj amžių kūnā palikęs liepsnose –

šamanas olelis

banalus

vakaras

tarsi meili

musėlytė sara

voro tinkle nuosprendžio nesulaukusi

apanka ant liūtų dresuotojo geležinės lazdos

bijau, tarsi skėčiau – ašarų vandens gurkšnį ijkvėpęs

sprogmuo tiksi po krūtine, pirštų galiukoose

esu pašvēstasis

dvasia –

kileris ir jo

tėvas

rékiu:

ugnis!

bet mirties

nuosprendis

atšauktas – pasiduodu

prieš puldamas dieną, slidžią, tarsi lede išalęs upėtakis

kas prikalė jus, broliai, prie sienos prieš saulės tekėjimą?

iš trobos rąstų sunkias aušra –

giesmės kaimiečių

dangaus lėkštėje

veršio akimis

blausi

saulė

ištiško

skaudžiai

nutvilko bevardės

moters žingsniai naktiniai

girdžiu, kaip gurgžda ant tako mūsų vaikų plaukelių žolė

Valdas GEDGAUDAS

ant juodo ir šlapio

Tie liūdni traukiniai ir tie filmai liūdni rudens elektroniką raižo maršrutinis lapas spalio dažniai žemė uždaram tuščiame kambary bet aukštas ir atviras šito rudens Ofenfachas

ir valandos tartum plieninės šokėjos tamsoj sinchroniškai juda ir sukinius baigia špagatais tik tu ir ruduo užrakinti rievėtoj erčioj atispindite ant ažuolinių nakties ciferblatų

ko liūdi mano gėstantčio krauso brolavu vejas budina mišką bet mudviejų niekas nelanko

tik naktis ir ruduo – vis arčiau vis sparčiau kaip Jos figūra prie iškruvinto praviro lango

kaip silpnas žydėjimas žiežirba vis dėlto krist kaip krinta lašai nuo girgždančio metų žibinto į viengulę lovą į viengulę naktį karys išlūžta ant juodo ir šlapio ir nukirsto žirgo

ir braška ir žiojasi žemo dangaus pakraštys ir sunkiai taip sunkiai lyg akmeniu švinta tu mano kartoju o tu atsakai – taip – mirtis rytoj – nelyginę lyginio spalio devintą

Nominantū asmeninio archyvo ir Vlado BRAZIŪNO nuotraukos

Zita MAŽEIKAITĖ

***

Sapnavau,
kad kolchozo traktorius
aplinkui aparė
mūsų sodybą.

Atsidūrém
lyg kokioj saloj.
Visur tik banguoja
žviltantis molžemis,
blizga šlynas.

Kaip iš čia išsigausiu!

Tėvas
nusivedė prie peludės
nuo pietų šono,
kur noko avietės.
Atvertė velėnq:
Ljsk – čia žemė minkštesnė.
Gal nusirausi iki vieškelio.

Kaip kurmis rausiausi
per senelio prakaitu
uzgyventą žemę.
Išlindau Revuose
prie raudono
Katmyžių tilto.

Dulkį debesis
ties posūkiu stumė
bukanosi autobusą.

Dabar sūryme mirkau
geliančias rankas
žemėtom panagėm.

Sigitas PARULSKIS

Telemachas prie Odisėjo kapo

tu tiek puikavaisi savo pergalėmis, kad užmiršai, jog šiame pasaulyje reikia mokytis ne laimeti, o pralaimeti

štai ir dabar guli prispaustas akmens
kuri tau pastatė niekingi šiknalaižai, kuri užritino
iškaudintos meilužės, išmeigė į krūtinę
viškam abejingas laikas

kartais tavęs neapkenčiau, kartais labai
ilgėjausi motinai buvai neišspildžiusi meile
man – neužgyjantys paauglystės sapnai

kol kovoja su girtos sąmonės pagimdytais
polifemais ir gulinėjai su besaikio gašlumo
sukurtomis burtininkėmis, skilomis ir
charibdėmis
tavo paties sieloje užaugo milžiniška
tuščumos tvirtovė

niekada netikėjai, kad
pasaulyje yra kas nors tvirtesnio, nei
sturmuojamą miesto sienos, – kūnas, kuri
reikia pamiti bet kokia kaina

dabar, ant tavo kapo, galiu pasakyti – be
reikalo palikai mane gyvą prie šio pasaulio vartų

tai sakau aš, tavo sūnus, tavo sukurtas
Trojos arklys, – be jokios klastos, teisėtai
išigausiu į tavo atminimo miestą, į tavo
šlovingo gyvenimo muziejų ir kiaulės kojomis
trypsi tavo laimėjimus, ir atversiu vartus
menkystei degradavimui ir ugningai paniekai
ir sugriausiu iki būties pamatų

Ledonešis rudenio upėse

Atkelta iš 5 p.

Tiek formomis, tiek amorfisku meniniu vaizdu kolektyvinio poetinio kalbėjimo nebūtyje dar net neįsidėmėta atsiduria Laura Ragaišytė: „Nebyliai maldai suklupau / nakties šventovėj. // Siauraakiai šviesmečių dievai / sužiuro į mane / pro savo mažą žvaigždelių langus“ („Naujoji Romuva“, 2010, Nr. 1). Beje, bendrakalbiškumas ir bendra-vaizdiškumas dar ne pati didžiausia L. Ragaišytės bėda. Visos mąstymo ir pasaulio jutimo seklumos atsivėri, kai autorė vos ne episkai ar analitiškai imasi nagrinėti savo dvasio apibūdinti apribus ir porėmius: „Mano sieloje ketverios durys.“ Tu- rėdamis laiko pasiskaitykite, kur jos veda. Susidurę su Mindaugo Peleckio pavarde, būkite atsargūs. Pasitikėdami skaitykite analitiskas ir informatyvius jo knygų apžvalgas „Literatūroje ir mene“, atidžiai analizuokite jo studijinius straipsnius „Kultūros baruose“ apie marginalinius (ir ne vien) religinius judėjimus Lietuvoje (ir ne vien), bet nepatikliai žiūrėkite į šio autorius eiliavimus. Čia jis ne tik šimtai kilometrų atsilieka pats nuo savęs, bet ir leidžiasi aplenkiamas visų ką tik ciuotų moteriškių ir mergaičių (kartu sudėjus visų jų minusus), kurios šiuo metu sudaro nepajudinamą ir neginčijamą visos poezijos gaudesio foną. Atrodytu, veržiamasi į savo publicistinių tyrinėjimų erdes (o tai jau savaime būtų daugiau negu rizikinė), o iš tiesų grįztama prie elementaraus tesiakalbės diktanto: „Visos mintys lietumi aplię, / Keliasi jos sunkiai po nakties bemiegės, / Artinasi šlapias, surūdijęs / Dievas Dievas Dievas. // Kofeinės veikia, dar puodelį vieną / gersime kartu, o kojas šildys / rytmelinis šventraštis miauksnojantis, / tikintis, kad niekas nenutildys“ („Literatūra ir menas“, kovo 5).

Gerai, kad prieš pateikdamas savo eilėraščių Haroldas Baubinas bent trumpai prisistato skaitytojui („Literatūra ir menas“, kovo 26; „Naujoji Romuva“, 2010, Nr. 1). Kai žinai, kad autorui vos septyniolika metų, o jis jau rašo daugiaabales, keiliaciones poetines simfonijas, pirmiausia nustebi, paskui imi teškoti

galimų įtakų ir mokyklų, o kai giliausiai ir tų (bent jau labai prikišamai parodomų) nerandi, paprasciausiai pasižadžioliu kuo atidžiau sekčio kūrybinį kelią. Autorius akivaizdžiai talentingas. Tiesa, norėdamas galėčiai ištisus puslapius prirašyti prozaizmų, manierizmų, retrogradizmų (nes ir pirmosios publikacijos solidžios apimties), bet čia pat turėčiau pripažinti, kad viskā „ištisėsina“, su balansuoją gražiai intonuoti poetinės prozos fragmentai, periodiškai keičiantys eiliuotus segmentus. Tai – visai bereikalingų autorius ir skaitytojo pastangų reikalaujanties etiudas: „mergaitė paslydusi šaltoje žolėje plonais pirštais paliečia vilnų / atvėsės kūnas nebegeria auksu juodu bedugnę perėžia rytas ir atplysta / mėsa nuo šviesoj besiraitančių šonkaulių.“ Toliau necituoti, nes ir taip aišku, ką noriu pasakyti: net ir siaubo estetika pirmiausiai reikalauja tiesiog estetikos. Ir jos stai-ga gausiai atsiranda proziniose „priedainiuose“, „uždainiuose“ ir „prodainiuose“: „kur mano miegas o dieve tu po mano kojomis užminu veidą esi žolė ten po sniegu upokšnio dievukas uždūsta užakus jo burnai.“

Joks prozininkas kovą nešventė savo aštuoniadesimtmečio, todėl ir Just. Marcinkevičiaus kovo prozoje nėra. Téra fonas, kai kur labiau intriguojantis, kai kur visai apgailėtinės, tačiau vis dėlto fonas, nepatekstantis į jokias, net ir vienadienes, antologijas. Šiaip jau didžiausias būtų Jeroslavo Melniko derlius: kovo „Metai“ publikavo jo apysaką „Sielia“ (vien jau pavadinimas ko vertas, tokio pasirinkti nesiryžtų net pats Frommas!), „Literatūra ir menas“ (kovo 12) išspausdino fantasmagoriją „Manasis Barabankinas“, o „Nemunas“ (kovo 18-25) net perdėm realistinius apskakymus „Ranka“. Stipriau-siai šioje trijulėje būtų apysaka „Sielia“: neįtikėtina, fantastiška pasako-tojo ir erelės meilės istorija, bet jos jau ir taip visų pasakotos ir perpasakotos, lyg ir būtų smagu paketuoti kelioniniai meilės nuotykiai, ypač jei atsiranda palanki progga sužibeti dabar madingomis lesbietiškos meilės užuominomis, bet tai jau taip pat seniai rašyta ir išrašyta. Tad lieka rašinėlis, ir tiek. Irmos Labokės „Berniukas ir lélé“ („Nemunas“, kovo 18-25) – taip pat rašinėlis, ir tiek. Be kokių nors gilesnių prasmų, be jokių vidinių užduočių, bet užtat su nemeluota fantazija, todėl jis gražiai derėtų kokioje nors paugliams ar vaikams skirtoje spaudoje. Tarkim, Selemonas Paltanavičius jau seniai yra angažavęs kaip vaikų rašytojas ir šioje srityje jam puikiai sekasi. Užtat „Literatūroje ir mene“ (kovo 26) jo istorijos „Iš laimingo gyvenimo“ atrodo nei šiaip, nei taip. Nelabai net aišku, kaip šią „nei šiaip, nei taip“ motyvuoti, nes jei sakysi, kad sentimentalus žmogaus gerumas nėra jokia savaiminė vertybė, atrodis, jog iš literatūros istorijos mažu mažiausiai veji Šatrijos Ragana, o jei sakysi, kad vien jau meninė kalba, jos įtampos ir atoslūgiai gali sukurti meninę intrigą ir meninę kokybę. S. Paltanavičius atsakys, kad iš literatūros genu šventą gamtos literatūrą, o gamtos intrigos yra visai kas kita negu kalbos ar žmogaus dvasinio gyvenimo intrigos. Tyliosiomis kasdienybės intrigomis domisi Violeta Šoblińskaite Aleksa savo apskakyme „Gedėtojas“ (kovo „Metai“): plaukia ramus ir monotoniskas gyvenimas, kurį drumbščiantys anekdotai taip pat téra anekdotai ir ne daugiau, tad jei ne graži, sultinga V. Šoblińskaite Aleksos kalba, būtų neaišku, kam apskritai tokiai prozai rašyti.

„Šiaurės Atėnai“ aliarmuoja, nors ir netiesiogiai: išseko keletą metų visų dėmesį kaustęs esé žanras. Tiesa, teberašio ir Giedra Radvilavičiūtė, ir Kęstutis Navakas, ir visi kiti, kurie rašę anksciau, bet autoriai išskydo po kitus leidinius, internetines svetaines, taigi pirmo savaitraščio puslapio gera eseistiška jau niekaip neužpildysi. Todėl, tikriausiai provokuodama ir vilio-

gai, bet tuo išpūdingiau suliejamos. Vis dėlto, kad ir koks atsparus būciau natūralizmui, vaizduojamo paulio anomalijoms ir užribiams, nuo J. Melniko teksto keliose vietose buvau priverstas nusisukti, ypač antrojoje kūriniu pusėje. Bet „Sielia“ bent jau poetiškai vientisa. Visiškai sugalvotas ir niekuo nemotyvuotas man pasirodė „Manasis Barabankinas“ (netgi stilistiskai prėskas ir nevalyvas), o „Ranka“ primena antraeilii autorų moterų bandymus suvaidinti kokio nors radikalais judėjimo išpažinėjas: pradinis sumanymas neturi nieko bendra su rezultatu, jei toks iš viso yra. Prie J. Melniko „Sielos“ kai kuriais kampais tarsi šlietusi Nidos Timinskaitės „Radvilių žiedo“ („Literatūra ir menas“, kovo 5) intencijos, sumanymo kryptis. Deja, po pirmos pastraipos autorė tą kryptį pamiršta, tad rašinys galiu-siai perskaudomas kaip keturių visiškai skirtingų pasakojimų, keturių nesuderinamų stilistikų katinys. Nei ką, nei dėl ko rašo iki pat savo teksto pabaigos nesužino ir Astrida Petraitytė („Vieną vakarą Montevidejuj“ – „Literatūra ir menas“, kovo 19). Lyg ir norėtusi papasakoti Salomėjos Nėries meilės istorijas, bet jos jau ir taip visų pasakotos ir perpasakotos, lyg ir būtų smagu paketuoti kelioniniai meilės nuotykiai, ypač jei atsiranda palanki progga sužibeti dabar madingomis lesbietiškos meilės užuominomis, bet tai jau taip pat seniai rašyta ir išrašyta. Tad lieka rašinėlis, ir tiek. Irmos Labokės „Berniukas ir lélé“ („Nemunas“, kovo 18-25) – taip pat rašinėlis, ir tiek. Be kokių nors gilesnių prasmų, be jokių vidinių užduočių, bet užtat su nemeluota fantazija, todėl jis gražiai derėtų kokioje nors paugliams ar vaikams skirtoje spaudoje. Tarkim, Selemonas Paltanavičius jau seniai yra angažavęs kaip vaikų rašytojas ir šioje srityje jam puikiai sekasi. Užtat „Literatūroje ir mene“ (kovo 26) jo istorijos „Iš laimingo gyvenimo“ atrodo nei šiaip, nei taip. Nelabai net aišku, kaip šią „nei šiaip, nei taip“ motyvuoti, nes jei sakysi, kad sentimentalus žmogaus gerumas nėra jokia savaiminė vertybė, atrodis, jog iš literatūros istorijos mažu mažiausiai veji Šatrijos Ragana, o jei sakysi, kad vien jau meninė kalba, jos įtampos ir atoslūgiai gali sukurti meninę intrigą ir meninę kokybę. S. Paltanavičius atsakys, kad iš literatūros genu šventą gamtos literatūrą, o gamtos intrigos yra visai kas kita negu kalbos ar žmogaus dvasinio gyvenimo intrigos. Tyliosiomis kasdienybės intrigomis domisi Violeta Šoblińskaite Aleksa savo apskakyme „Gedėtojas“ (kovo „Metai“): plaukia ramus ir monotoniskas gyvenimas, kurį drumbščiantys anekdotai taip pat téra anekdotai ir ne daugiau, tad jei ne graži, sultinga V. Šoblińskaite Aleksos kalba, būtų neaišku, kam apskritai tokiai prozai rašyti.

Tasai potyris yra tobulos formas ir nepaprastai gyvybingas. Ir vi-

suomet duodamas, nuleidžiamas iš aukštųjų ežerų, dovanojamas. Beje, ir mažumėlė fanatiškas. Visai nedaug. Sakykim – kaip banga. *cave canem*

Tikrai dėmesio vertų publikacijų kovo periodikoje nėra. Nebent „Nemunas“ būtų maloninges ir išspaudsintų kaip šio straipsnio padildymą praėjusio mėnesio apžvalgos iškritusių teksto dalį, kurioje buvo kalbama kaip tik apie teigiamybes. Pirmiausia – keli sakiniai apie Valdą Papievių. O ši mėnesį nėra nieko. Vien pilkas, juodas, padūmavęs fonas, ir jei toliau tame fone įsigalės Ineza Juzefo Janonė ir Astrida Petraitytė, stos tamsa. Ko, beje, labiausiai ir laukia globalizuotos kultūros ideologai.

P. S. Spausdiname balandžio 15 d. V. Kukulo apžvalgos iškritusių teksto dalį.

(...) Kaip po tokiu totaliai debe-suotu ir net globaliai audrotu dangu mi jaustis mažam eilėraščiu, kurio jau pati prigimtis verčia gūžtis, ar fragmentuotam apsakymui, kuris, jei neturi intelektualinės galios ir energijos, šiaiš laikais iš viso nėko neturi? Iki šiol jis dar galėjo gelbėtis kalba, kuri jau savaime atstojo ir tūkstantmetę atmintį, ir daugybės kartų išmintį, ir bendrajį nacionalinės kultūros kodą. Bet globalizacija autentišką kalbą sunio-kojo, sulaužę, neatpažįstamai su-maitojo, ir iš likusių kalbos nuolaužų atkurti ką nors nuoseklaus ir autentiško jau neįmanoma. Tad gal nieko keista, jei iš visos mėnesio periodikos literatūra pavadinčiau vos dvi publikacijas. Valdo Papievio romano „Eiti“ (baigia spausdin-ti vasario „Metai“) veikėjas kaip koks geraširdis Henriko Cigriejaus eilėraštis gūžiasi ir slepiasi nuo vi-sų, ir labiausiai nuo jam palankiu-jų ir dėmesinguų. Lyg niekur nevykdamas jis čia atvyksta, lyg nie-kur niekada nebūdamas būna ir lyg nebuves išnyksta. Ir kaip Knuto Hamsuno prozoje – lieka tiek: gamtos paliudytas žmogus paliudijo gamtą, o kas, ką ir kiek pakeitė, ži-no tik jie patys. Rimvydas Stankevičius („Literatūra ir menas“, vasario 12) po rinkinio „Laužiu ant-spaudą“ vis dar tebejaučia nenu-maldomą klasikinių formų trauką. Ir labai gerai suvokia tos traukos pavoju, todėl pasiduoda dar ir kiti – biblinių, kultūrinų asociacių – traukai. Taip nevalingai, nie-kada nebuves cikliško mąstymo po-etas, R. Stankevičius ima rašyti vis didesnius ir didesnius ciklus. Tai nereiškia, kad eilėraščiai sunume-ruoti ar ciklo struktūra kaip kitaip išreikštą grafiškai. Tiesiog mąsto-ma cikliškai. Maždaug kaip Ginta-ro Bleizgio atveju, kai mažne visos publikacijos sudaromos iš vieną ir tą pačią dieną parašytų eilėraščių (tiesa, publikacija vasario 25- kovo 3 „Nemune“, priesingai, itin įvairi ir poetikos, ir tematikos at-žvilgiu). Kornelijus Platelis, jei leis knygą, tai, žinoma, leis ne iš vienos dienos eilėraščių, bet ta knyga vis viena bus kaip reta vinentisa ir silpnesné už visas ankstesniąsias jo knygas (publikacijos vasario „Me-tuose“, „Šiaurės Atėnuose“, vasario 5; „Nemune“, vasario 11-17). Atnisakęs antikinių ir mitologinių siužetų, K. Platelis apnuogina savo Achilo kuliną: jo poetinė kalba nė-ra natūrali, kitaip tariant, ji nėra net poetinė kalba, todėl nesukuria na-tūralaus eilėraščio ritmo. Raciona-li mintis, paslėptas išmintingas eilėraščio vidinis siužetas neatgyja, nes neatsiranda ritmas vidiniams dramatizmui plėtotis. Todėl ir da-bar man gražiausiai „seno sukirpimo“ K. Platelio eilėraščiai: „Apie die-vus ir žmones“ („Šiaurės Atėnai“), „Vėlinės Maltoje“ („Metai“). (...)

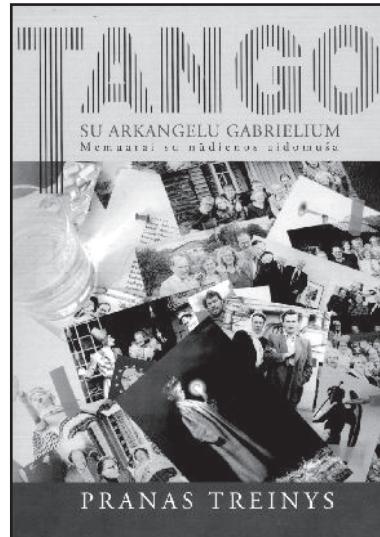
Vieno pirmadienio tango su Prano Treinio Tango,

arba mažytis „preliudas“, skirtas Nacionalinio dramos teatro 70-mečiui

Violeta ŠOBLINSKAITĖ ALEKSA

Pirmadieniais visų teatrų scenos gauna trumputį atokvėpi, o aktorių ilgiau pamiega, nes žino, kad tą vieną dieną jiems nereikia niekur skubėti. Jokių spektaklių, jokių repeticijų! Nebent...

Nacionaliniame dramos teatre Vilniuje tokia „nebent“ tapo gegužės dešimtoji, kurią nuo šiol būtų galima vadinti Prano Treinio diena. Nerašyčiau niekų, jei nebūčiau savomis ausimis girdėjusi iš savomis akimis mačiusi sutrikusio generalinio direktoriaus Adolfo Večerskio. Kai svečiai kaip kokie skėriai padūko plūsti į erdvą fojė, prasidėjo direktoriaus nėrimo tango: netilps... Tačiau tilpo. Kad ne ant kėdžių, tai ant minkštaluolių ir jų atkalčių, kad ne tenai, tai ant kilimais muštu laiptų... Juk Nacionalinis dramos teatras – ne kokie nors šauliai namai iš P. Treinio *Sakmų Kukciuose!* Nacionalinis dramos teatras vis dar atmena ilgametį buvusį (tiesa, ne generalinį) savo direktorių, gegužės 15 d. pradėjusį skaičiuoti aš-

tuoniadėsimt trečiąja jaunyste ir mininti teatrinių veiklos 60-metį. Nacionalinis, beje, šiemet ir pats turi ką mineti – jis pirmuoju žiūrovus pašķietė savęsp lygiai pries 70 metelių... Tai kaip jam, Nacionaliniams, šiandien tokiam gražiam ir didžiam,

būtų, nesutalpinus visų, panorusiųjų sutiki P. Treinio *memuarų su dabarties aidomuša?* Kaip jam būtų nesušokus *Tango su arkangelu Gabrieлиumi*, kurį autorius dedikavo abiem šioms sukaktimi, taip pat – legendinei lietuviškos scenos sapnui *Audėjai, šviesaus atminimo Aktorei ir Režisieri Kazimierai Kymantaitei?*

Nors literatūros kritikas Petras Bražėnas, A. Večerskio išprovo-kuotas pradėti knygos sutiktuvės, ir „barė“ veik pussėsto šimto puslapių storumo *memuarų* autorius už produktyvumą (2008 m. leidykla „Gairės“ išleido P. Treinio „Šilų poringes“, 2009-aisiais – romaną „Raganė Marija“, o šiemet – jau minėtajį „Tango“), nors kitas literatūros kritikas, Algimantas Bučys, turėjo rašytojui ir „blogų“ naujieną, nors trečiasis literatūros kritikas, Stasys Lipskis, iргi bandė „papešioti“ mūsų nacionalinę vertybę pagal visus *tango* reikalavimus, šventės „kaltininkas“ gero ūpo neprarado.

Nukelta i 10 p.

Kupiškėnų duona ir gėlės dviem Nacionalinio dramos teatro direktoriams – dabartiniam generaliniams Adolfui Večerskiui ir, žinoma, ilgamečiui buvusiam, rašytojui Pranui Treiniui.

Gaspero ALEKSOS nuotrauka

Visai paprasta: „uma-uma“

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Gegužės pradžioje Kauno valstybinių lėlių teatro mažojoje salėje buvo pristatyta jau paskutinioji šiai metais premjera „Uma-uma“. Šiaip jį skirta bent jau trejų metų sulaukusiemis žiūrovams, tačiau visai patraukli ir vyresniems, o gal net ir senstelėjusiems. Spektaklis taip „susluoksniuotas“, kad kiekvienam tenka pagal išgales ir supratimą: trimečiams – judrios ir ryškios lėlės, vyresniems vaikams – draugystės, gerumo, tolerancijos paslapčys, o suaugusiesiems – smagūs juokliai. Ir visa tai visiems puikiai suprantama „uma-uma“ kalba, kuri iš spektaklio aktorių pareikalavo begalinio kalbos intonavimo meistriškumo.

„Uma-uma“ teko pasakyti absolūčiai visai, kad išskleistų plati jausmų ir kasdienių reikalų skalę. Ši užduotis teko, regis, puikiai teatrinių karjerai pasiruošusiems Lietuvos muzikos ir teatro akademijos absolventams. Algirdo Latėno ir Gedimino Storpirščio kursą baigia septyniolika naujų lėlininkų, kurie jau dabar prisistato naujais spektakliais: Vilniuje darbu „Privati valda“ pagal Marcelijaus Martinaicio „Avinėlio teismą“, o Kaune – „Uma-uma“ pagal Andriaus Žiurausko parašytą scenarijų (labai įdomu būtų paskaičyti!) ir režisūrą. Dailininkas Sergej

jus Bocullo sunaudojo daug virvelės, lino ir pakulų, kol i pasauli išejo naujieji lėliniai prieistorinių laikų gyventojai – ryškūs ir nepaprastai lankstūs. Tiesa, spektaklį pradėjo ir dar lietuvių kalba prabilo du fosilijas primenantys personažai: vienas – geras ir išmintingas, kitas – smaikštus ir nelabai išauklėtas. Pristate labai seną istoriją, kurios pagrindinės temos amžinos kaip pasaulis: kaip surasti ir išsaugoti draugystę, sugebėti išsiskirti iš minios ir išlikti nesuvalytam, mokėti atleisti ir suprasti.

Mažoji scena ši kartą sutalpino daug aktorių, kurie vaidino šalia savo lėlių. Jos judėjo visai kitaip nei iprastos lazdelinės, kurių kojos ir rankos dažniausiai kabotarsi be gyvybės. Aktoriams prieikė didelio meistriškumo, kad tikslūs ir labai natūralūs lėlių judesiai kompensuotų tai, ką kituose spektakliuose atskleidžia

tekstas. Visai neslepiamos aktorių rankos lėles valdo taip, kad jų ne tik neužgožia, bet dar ir savaip papildo. Tampa lyg savotiškais personažais. Aktoriai maskuoja tamsiai drabužiais, tačiau jų emocijos labai juntamos ir užkrečiamai įtaigios. Garsų (kurių buvo pačių įvairiausiai) nesugeria prieš aktorių esanti širma, jie liejasi tiesiai į žiūrovus.

Kartais spektaklis, kuriame veikia beveik klonuoti, labai vieną i kitą panašūs personažai ir šneka vien „uma-uma“ kalba, ima krypti monotonijos link. Tuomet jų gelbsti mama, savo elgesiu kartais labai jau primenantis prijaukintą šunelį, ar blogai besielgiantys, bet labai žiūrovą linksminantys vietas gyventojai – pradedant voru, baigiant krokiuliu. Ir spektaklis sėkmingesnai išla-viruoja laimingos pabaigos link.

Jaunuosių būsimus lėlininkus galime sveikinti patyrus neabejotiną sėkmę, o žiūrovus – sulaukus dar vieno puikaus spektaklio. Kol nesibaigė sezona, prisiminkite smagius savaitgalius: lėlių spektaklis, pietūs „Asiliuko sapne“, šimtas nusileidimų čiuozynė miesto sode. Vaikystė...

Kauno valstybinių lėlių teatro nuotrauka

Muziejaus naktis

Gegužės 18 d. švenčiama Muziejuų diena. Štai tada iš rimties ir ramybės muziejai pakyla vienos nakties linksmybėms. Todėl ir Maironio lietuvių literatūros muziejus šventės išvakarėse buvo pilnas keičiasių mitologinių būtybių. Tai VU KHF viduramžių kultūros klubo „YOUTH Hanza“ dalyviai (persirengėliai) pasitiko ir lydėjo lankytoujus po muziejų. Tarptautinių klasikų lėliniu pavadalui – „Daktarą Kripštuką pragare“ pagal Juliusa Kaupo pasakas (scenarijų paraše Kęstutis Navakas, režisavavo ir scenografiją kūrė dailininkė Jūratė Januškevičiūtė, o muziką – Vidmantas Bartulis). Ir po spektaklio Maironio sodelyje išsibarsčiusių lankytoujų dar nepaleido silta ir romantiška pavasario naktis...

„Nemuno“ informacija

Maironio mūzos... Zenono BALTRUŠIO nuotrauka

„Tylos!“ – talentai kalba

Ieva ZAKAREVIČIŪTĖ

Jau trečius metus kiekvieną gegužę sostinėje vykstančiame debiutų festivalyje „Tylos!“, šiemet neaplensiuame né Kauno, teatro mėgėjai gali susipažinti su jaunaisiais aktoriais, kurie galbūt netrukus vaidins ir didžiosiose scenose.

Šių metų festivalyje pristatytos visos Lietuvos teatrinių mokyklos: Rimo Tumino vadovaujamie režisieriai ir aktoriai, Vlado Bagdonio ir Sauliaus Bareikio globojamas aktorių kursas, teatro mėgėjams geriau žinomas „Trupės liūdi“ pseudonimu, po ilgos pertraukos vėl LMTA dėstytojų parengtas aktorių-lėlininkų kursas, žiemą studijas baigę Gycio Padegimo vadovauto Klaipėdos universiteto Režisūros katedros kurso absolventai bei Šiaulių universiteto Teatro katedrą bebaigiantis Virginijos Staševičiūtės parengtas kursas.

Ankstesniaisiais metais festivalio dalyvių darbai, sulaukę nemazų pasisekimo, savo nišas surado ne vien sostinėje, bet papildė ir Kauną, Šiaulių bei Klaipėdos teatrų repertuarus. Tad šiemet Kauno publica su naujausiais teatriniais vėjais nuspresta supažindinti iš anksto – dalis festivalio repertuario gegužės 16 d. buvo rodoma Kauno dramos teatre. Kauniečiai turėjo progą patyti šešis jaunuųjų menininkų spektaklius.

Algirdo Latėno ir Gedimino Storpirščio režisueras dviejų aktorių spektaklis pagal Marshos Norman pjesę „Labanakt, mama“ išskirkia estetiškumu bei plastika. Puikiai atskleidžiamas šiuolaikinės moters emocijų valdomas vidinis pasaulis bei sudėtingi mamos ir dukters santykiai.

Antroji Algirdo Latėno studentų trupė, padedama režisierės Joannos Cīzauskaitės, į šiandieninę sceną mėgina sugrąžinti amžinajį William Shakespeare’ą. Poezijos spektaklyje „Seksrysap, t. y. Seksyporas“ skamba garsiojo poeto so-

zikos gimnazijos styginių ansamblis (vadovė Ramunė Banzaitytė), rūsiuose galėjai išgirsti pasakorį (aktorių) porinamų netikėčiausiu siaubo pasaką ir sakmį, o pabaigoje Kauno valstybinius lėlių teatras su šventės scenarijaus sumanytoju Andriumi Žiurausku muziejaus lankytoujoms pristatė lietuvių literatūros klasikų lėliniu pavadalui –

„Daktarą Kripštuką pragare“ pagal Juliusa Kaupo pasakas (scenarijų paraše Kęstutis Navakas, režisavavo ir scenografiją kūrė dailininkė Jūratė Januškevičiūtė, o muziką – Vidmantas Bartulis). Ir po spektaklio Maironio sodelyje išsibarsčiusių lankytoujų dar nepaleido silta ir romantiška pavasario naktis...

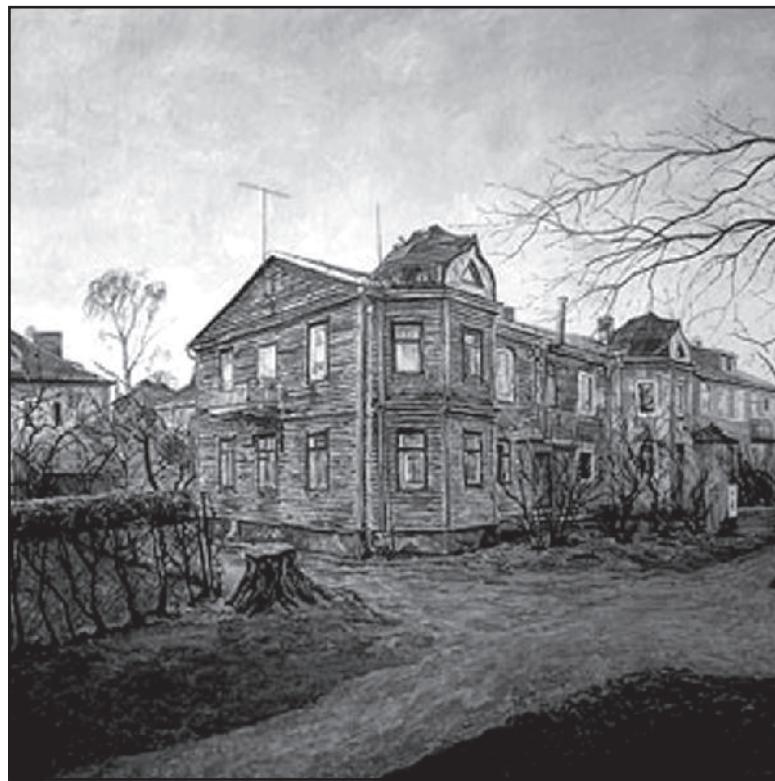
„Nemuno“ informacija

Mediniai sukiuželiai ir Europos vertybės

Andrius JAKUČIŪNAS

Visuomet žinojau, kad Vilnius kaip neblogą prekę nepernelyg išpaikusiems turistams galėtų iškišti savo medinę architektūrą, kuri po šitiekos metų chaotiškos, o neretai ir chimeriškos urbanizacijos kai kuriuose sostinės rajonuose tebėkyšo tarp naujų (arba tik anksčiau pažangiai atrodžiusių) daugiaubučių, prie taisyklingų geometrinėmis formomis, prie stiklo ir betono papratusių akį bau-gindami savo makabrišku netaisyklingumu ir trūnijimo iškilybe. Bet paganyti akį tikrai yra kur: Vilniaus centrinės dalies medinės architektūros paveldą sudaro apie 2000 daugiausia gyvenamųjų (97 proc.) XIX a. antrojoje pusėje - XX a. pirmojoje pusėje iškilusiu tradicinių formų ir profesionaliosios architektūros formas atkartojančiu pastatų. Yra keturios didelės teritorijos, kuriose dominuoja medinė architektūra (daugiau kaip 75 proc.): Žvėrynas, Šnipiškės, Markučiai, Naujininkai; taip pat dar dylika mažesnių teritorinių vienetų bei pavienių pastatų.

Nesigirišiu, kad gerai ši paveldą pažįstu, - apskritai stebėtina, kad prabylu apie jį, o juk nepasakyčiau, kad širdis nesuspurda iš džiaugsmo, kai koks užsakomasis gaisras sunai-kina architektūrą nevertingą medinuką, - visai labiau domė-jausi mūriniais senamiesčio pasta-tais arba moderniaja dabarties archi-tektūra. Kita vertus, tai natūralu - ir pats miestas ne vienu savo istori-nės raidos etapu stengesi atsikratyti medinukų. Visų pirma sie visą lai-ką kėlė gaisro pavoju, ugnis jų kvartaluose išplisdavo akimirk-sniu, todėl jau senų senovėje reik-lauta, kad mediniai namai turėtų ka-minus ir būtų apdengti čerpėmis, o 1766 m. Seimas iš viso uždraudė Vilniaus mieste statyti medinius namus. Antra, medis kaip statybinė medžiaga visais laikais buvo bū-dingesnė kaimo architektūrai, tai-gi mieste ji natūraliai neprigijo; me-dinukai neišvengiamai buvo naiki-nami arba stumiami į priemiesčius, ju gyventojai taip pat būdavo dau-

Gilles VUILLARDAS. „Medinė architektūra“.

gausia neturtingi, žemakilmiai as-menys. (Išimtis - nebent XIX a. antroji pusė, kai Europoje atsirado gržimo į gamtą poreikis, pagimdės naują miesto viziją ir net naują miesto tipą - „miestą-sodą“ (angl. garden-city). XIX a. pabaigoje - XX a. pradžioje statyti mediniai namai yra jau kapitalistinio miesto rek-re-acinės kultūros ženklai.) Galbūt to-dėl geroką medinio Vilniaus pave-llo dalį sudaro lietuviškos kaimo trobos su langinėmis ir pjaustytais antlangiais, taip pat XIX a. pabaigoje plitusi rusų folklorinio stiliaus paveikti statiniai. Betgi šios išprastos stilistikos pastatuose gali-me aptiki madingos art nouveau krypties ir Lenkijoje populiaraus Zakopanės stiliaus bruožų. Vilniuje, kaip ir XIX a. pabaigos Europoje, taip plito vadinasias „šveicariškasis“ stilius, atėjęs iš medinių Šveicarijos kalnų trobelių (chalet). Jis išsiskyrė konstrukcija: namo sienos buvo ne renčiamos iš rastų, o statomas iš sijų karkaso, apkalto lentomis. Si konstrukcija pasiūlė ne tik naujovišką, paprastą bei nebran-

gų statybos būdą, bet ir naujų este-tiką: lengvas, atviras erdves su vaizdingomis verandomis, lodžiomis, balkonais. Šveicariško stiliaus pa-statams būdingi nuožulnūs stogai, pastogių kraigai su statmenų prikal-tėmis ar ažūrinu dekoru, daugybė profiliuotos, kiaurapjūvio orna-mentikos.

Visgi visus tuos stilius, kurie gal ir nėra nedviprasmiškai išreikštai formose, nūdieną vienas bruožas su-vienodina ir sulygina - tai didžiu-lė, protu neaprēpiama apliečis, ku-rią valdininkija, tiesa, kiek galéda-ma (o gali ji nedaug) stengiasi kon-servuoti, surémusi pečius su tu tam-ną savininkais, tačiau šios pastan-gos neatrodo išpūdingai. Tuo, matyt, nereikėtū stebėtis - XX a. mediniai namai atiteko specifiniam, neturtingiausiam gyventojų sluoksniniui: pastatai, apsildomi an-glimis, be patogumų, su vandens kolonélėmis gatvėje, buvo laikomi nekomfortabilais, atgyvenusiai. Juose susitelkė marga, išvairiatautė Vilniaus publika, „tuteiš“, lenkų, baltarusių, rusų, lietuvių mišinys,

čia glaudžiasi skurdo sugniuždyti, asocialūs, kriminaliniai elementai. (Tiesa, medinukoose gyvena ir tie reti vilniečiai, kuriems karta iš kar-tos pavyko išlaikyti nuosavus na-mus, nes absoliučią daugumą mūri-nio Vilniaus gyventojų XX a. karai ir politiniai kataklizmai negrįžta-mai išvarė iš miesto, o jų vieton at-sikėlė nauji gyventojai.) Nuosta-biai taikliai dabartinę medinukų būklę kitados apsaikė Laima Lauč-kaitė „7 meno dienose“: „Dabarti-nė jų išvaizda skiriasi nuo XX a. pradžios: susmegę į žemę, sutrešę, chaotiškai užloptyti, apaugę sandė-liukais ir visokia nereikalinga man-ta, prišiukšlini, jie baigia nugyven-ti savo amžių. Tačiau išsaugojo ra-maus ir uždaro gyvenimo trupinius: apleistų sodelių užuovėjo vilio-ja sukrypę stalai su improvizuotais suoleliais, kiemuose tebedžiūsta skalbiniai, aplink tebesitrina amži-neji įnamiai - katės, o žiemą tar-pulangius senutės tebepuošia kiči-niais žaislais, išdėliotas ant vatos.“

Nežinau, kaip būtų iš tikrujų, bet man regis, kad kokiam statistiniam vakariečiui ekskursija po sostinės medinės architektūros kvartalus, - ypač tuos, kurie labiau aplieisti, tuo išnyksiantys, - galėtų tapti neuž-mirštama patirtimi (pabrėžiu - ne pramoga; nuolatiniai svaičiojimai, neva turistams reikia tik pramogų, teliudija menką supratimą apie tai, kas nūdieną yra turizmas). Čia, kur žmonės dar visai nesenai piktdžiu-giskai juokdavosi į akis, paklausti, ar nežiūrėjo kokios nors televizi-jos laidos, - suprask, televizorius yra daiktas, kurį turėti gali tik pa-tys turtinėliausieji, - gal netgi galė-tų pakisti jų supratimas apie tai, kas yra Europa (tiksliau, kas buvo Eu-ropa, nes kitoms miesto dalims se-plynmyliais žingsniais progresuo-jant, medinukų kvartalai neapsi-sprendeliškai tebetrypčioja vietoj) ir kodėl kai kurios dabartinės Eu-ropos vadinosios vertybės skamba-absurdiskai naivai, fone grau-džiai cypiant sukamo šulinio renti-nio išorėms.

Visiškai neįsivaizduoju, ką apie Europą ir jos laiko tekėjimo ypatu-

mus Lietuvoje suprato prancūzas Gilles Vuillardas, Prancūzų kultūros centre pristatęs parodą, skirtą Lietuvos medinės architektūros pa-veldui, tačiau tikrai matyti, kad jis juo žavisi. Ir, akivaizdu, daug labiau negu mes, diena iš dienos jį patiriantys kaip neišvengiamą duotybę. Tiesa, savo dėmesį dailininkas skiria ne Vilnius, bet Kauno mediniams paveldui (autorius jau septynerius metus gyvena Kaune). Jautriais, smulkiais, preciziškais potėpiais nutapyti medinukai atgyja didelio formato drobėse. Juose kiek-viena, net smulkiausia, detalė tarsi išglamontė dailininko teptuku - prieangio stogelis, palangė, kiemo šaligatvis, per patiūsį kovo snie-gą gatve klampojančio praeivio fi-gūrelė... Peizažai ne sustinge, ne-bylūs, o menininko dėka iškalbin-gi lyg žmonės. Jie pasakoja savo slėpininges istorijas, tūnančias už namo lango ar žaluma putojančia-me ūksmingame kieme. Kai kurie namai Gilles paveiksluose pavaiz-duoti išairiaiš metų laikais.

„Tapau tai, ką matau. Mano ta-pyba demokratiška, ji skirta vi-siems; įkvėpta kasdienybės, ji gina žmones ir paprastus dalykus. Išgel-beti medinę architektūrą Lietuvoje gali tik lietuviai, tačiau nekalbu kaip pašalietis - aš čia gyvenu, - tvirtina autorius. - Kai kuriuos kvar-talus reikia apsaugoti, padėti namų savininkams ir užkirsti kelią su ne-kilnojamomo turto spekuliacijomis susijusiemis gaisrams. Daugybė namų savininkų turėtų gauti patari-mų ir pagalbos, taip galėtų būti iš-gelbėti ištisi kvartalai! Koks gražus būtų šis medinis renesansas! Lietu-va taptų mažaja medine Italija.“

Gal nereikėtū pernelyg pasitiketi šiomis dailininko panegirikomis, juo labiau kad ir menininką galima įtarti paskendusį iliuzijose bei sentimentuose, - šitas bruožas jį norom nenorom tempia link dvasin-gojo „Užupio meno mokyklos“ stiliaus, - bet atidžiau išsklausyti bent į socialinį paveikslų turinį, matyt, verta: „Medinė architektūra - tarsi Lietuvos parašas. Architektūriniai potėpiai, kuriais šie pastatai buvo „nutapyti“ - tokie orūs. Medis, jo formos ir spalvos darė ir tebedaro Lietuvą nepaprasta šalimi.“

O gal ir tikrai taip?

Vieno pirmadienio tango su Prano Treinio Tango,

arba mažytis „preliudas“, skirtas Nacionalinio dramos teatro 70-mečiui

Aitkelta iš 9 p.

Po aktorių Reginos Paliukaitytės perskaitytos išstraukos, gražiai pri-stačiusios gal penketą iš kokių pen-kų šimtų knygos personažų, viso-keriopai „užtariamas“ ne tik A. Ve-čerskio, bet ir Regimanto Adomai-čio, Sauliaus Sondeckio, Liogino Šepečio, Tomo Vaisietos, Simono Alperavičiaus, Filomenos Taunytės bei kitų žilagalvių „arkangelų“, o ypačiai sustiprintas „desanto“ iš Aukštaitijos - su pačiu pačiausiu Utėnos meru Alvydu Katinu avan-garde, o kraštiečiu poetu Petru Pa-navu delegacijos ariergarde - P. Treinys sumanai „atsiaudė“, padeklamuodamas „užkulisius“ iš dešinės jam sėdėjusį Juozą Macevi-

čių, paskui - „užkulisius“ iš dešinės išsitausiusi Algimantą Baltakį, o galiausiai ir aukštai aukštai - virš mūsų visų, virš Nacionalinio, virš pražydusio Vilniaus ir gegutėmis bekukojančių gimtujų poeto Juk-nėnų - iškūrusi Antaną Miškinį...

„Pamaitinės“ susirinkusios geros poezijos porcija (nebūtū aktorių!), prajukdės auditoriją savo paties sapnais ir bičiulio Siomos žy-diškais anekdotais pagardinta atsi-minimų doze (nebūtū nepralenkia-mas pasakorius!), „Tango“ autorius staiga surimtėjo ir jau pats ēmė „bar-tis“ (nebūtū ilgametis direktorius!). Barėsi P. Treinys širdingai, kaip jis vienas temoka: iš esančiuju ir ne-sančiuju jo knygos sutiktuvėse bu-vo kuo griežčiausiai pareikalauta-tučtuoju atgaivinti Dalios ir Povi-lo Mataičių folkloro teatrą, Nepri-klausomybės aušroje netoliaregisi-kai sugriaudą Dariaus Kuolio inicia-

tyva, taip pat - ilgai neatidėlio-jant surasti Vilniuje vietą Dalios Matu-laitės skulptūrai „Gražina“, įamži-nančiai Žalgirio mūšio sukaktį, kuri jau beldžia i Lietuvos vartus...

Būtų gerai, kad mūsų kultūros patriarcho „grūmojimus“ išgirstų gallingieji - tegul ir ne visai visi „parie-ziaeji“, nesiliaujantys šokti mamo-nos tango ant mūsų tautos sprando“ iš paskutiniojo P. Treinio knygos skyriaus, iš jo post scriptum'o, tai bent jau knygos pirmojoje dalyje au-toriaus pagarbai „sapnuojam“ Lie-tuvos arkangelai su pačia Apyauš-rio Dalia Grybauskaite prieky!

Pridursiu, kad memuarų su da-barties aidomuša autorui, be gaus-ybės gėlių ir kitų gėrybių, buvo padovanotas ir tikrų tikrūs tangos, kurį su partneriu sušoko Dalia Michelevičiūtė - viena iš P. Treinio knygoje minimų Dalij. Kuri? Atsiverskime naują knygą...

Moksleiviams ir mokytojams lituanistams

Vienas gražiausiu tradicinių Poezijos pavasario festivalio renginių - moks-leivų poezijos skaitymai - išauga į tikrą jaunuju kūrėju šventę „Augame kartu su eileraščiu“. Gegužės 25 d., antra-dieni, 13 val. į Rašytojų klubo salę (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) savo kūrybą skaityti kviečiame talentingus, eiléraščius rašančius vaikus iš visos Lietuvos. Lauksime ir jaunuju dainuojamiosios poezijos atlikėjų bei skaitovų. Eiléraščių klausytiems ne tik bendraamžiai, mo-kytojai, bet ir rašytojų komisija. Ji ge-noraiškai įvertins kūrybą ir išrinkis ge-riaušių autorių, kurį festivalio organi-zatoriai pakvies į Poezijos pavasario pa-baigos vakarą. „Naujosios Romuvos“, „Pašvaistės“ ir „Literatuoris“ re-dakcijų darbuotojai moksleivų kūry-bos atsirinks publikacijoms savo leidi-niuose. Visus renginyje dalyvaujan-čius jaunuosis poetus apdovanosime knygomis, jų įteiksim ir atlydėjusiems mokytojams, perduosime dovanų ir mokyklų bei gimnazijų bibliotekoms. Iki susitikimo Poezijos pavasaryje!

Tarptautinio poezijos festivalio Poezijos pavasaris rengėjai

24 d., pirmadienį, 18 val. VDU menų galerijoje „101“ atidaroma ja-ponų menininko, dvasininko Nobu Ogasawara paroda „I Žemę“. Kur Žmogus susitinka su Žmogumi“. Ekspozicija veiks iki birželio 5 d.

21 d., penktadienį, vyks XV tar-pautinė Vaikų knygos šventė „Skai-tantis miestas“, skirta Lietuvos Ne-priklausomybės 20-mečiui ir Žalgirio mūšio 600 m. sukakčiai bei Kauno miesto gimtadieniui.

Programa:

12 val. - Teatralizuotas knygų pa-radas Laisvės alėjoje (renkamės prie Kauno muzikinio teatro). Eisenoje dalyvauja lietuviškų knygų persona-žai, rašytoios Vytautės Žilinskaitės ir kitų autorų knygų herojai, istori-niai Žalgirio mūšio herojai. Šventinė programa (scenoje prie Muziki-nio teatro, susitikimas su miesto vadovais ir svečiais iš Lenkijos Lem-borko viešosios bibliotekos).

13 val. - Vienybės aikštėje - pie-šinių ir inscenizacijų akcija-konkur-sas „Žalgirio mūšis vaiko akimis“.

14 val. - Meninė programa Vie-nybės aikštėje. Dalyvauja istorinai personažai - Vytautas Didysis ir kuni-gaikštienė Ona (aktoriai T. Vaisie-tė, K. Kazakevičiūtė), Kazio Binkio teatras, meninių kolektyvai, knygų iliustratoriai, rašytojai S. Abromavi-čius, Z. Gaižauskaitė, L. Inis, Z. Sa-dauskaitė. Kviečiame vaikų darželių ugdytinius, pradininkus ir 5-7 klasiių moksleivius, pedagogus, bibliotekų skaitytojus aktyviai dalyvauti šventės progra-moje. Vaikų knygos šventės metu komisijos atrinkti darbai bus eksponuojami, premijuojami, renka-ma geriausia kaukė.

89-ojo kūrybinio
sezono gegužės
mėnesio
repertuaras

20 d., ketvirtadienį, 18 val. Ilgojoje salėje – Biljanos Srblyanovič „Skeriai“. Dvieju dalių tragikomedija. Režisierius Rolandas Atkociūnas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

21 d., penktadienį, 18 val. Penkojoje salėje – „Laimingi“. Dvieju dalių spektaklis pagal Friedricho von Schillerio „Klastą ir meilę“. Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilieta kaina – 40 Lt.

22 d., šeštadienį, 12 val. Ilgojoje salėje – Inesos Paliulytės „Anderseno gatvė“. Vienos dalies spektaklis. Režisierė I. Paliulytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 12 Lt.

22 d., šeštadienį, 15 val. Tavernos salėje – Ingeros Hagerup „Stiklinė arbatos su citrina“. Vienos dalies komedija. Režisierė Danutė Juronytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

22 d., šeštadienį, 18 val. Premjera! Penkojoje salėje – „Moderatoriai“. Dvieju dalių forumas. Režisierius Andrius Kurienius. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

23 d., sekmadienį, 18 val. Ilgojoje salėje – Audronio Liugos produkcijos gastrolės: John Patrick Shanley „Dvejone“. Režisierius Jonas Jurašas. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieta kainos – 30, 35 Lt.

26 d., trečiadienį, 18 val. Ilgojoje salėje – Antonio Čechovo „Palata“. Ligos istorija. Inszenacijos autorius ir režisierius Rolandas Kazlas. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieta kaina – 50 Lt.

Teatro kasa veikia kasdien 10.30-19 val. Informacija tel. 8-37 22 40 64, www.dramosteatras.lt. Bilietus taip pat platina TIKETA.LT.

21 d., ketvirtadienį, 19 val. Premjera! Lauros de Weck „Mylimiausi“. Vienos dalies spektaklis. Režisierius Vytautas Balsys.

23 d., sekmadienį, 12 val. Agnés Dilytės „Sidabrinis fėjos šaukšteliš“. Spektaklis vienai šeimai. Režisierė A. Dilytė. Spektaklio trukmė – 1 val.

Bilietai teirautis: M. Daukšos g. 34. Tel. 8-37-408470, 226090, www.mazasisteatras.lt

Kauno kamerinis teatras

20 d., ketvirtadienį, 18 val. Augusto Strindbergo, Antonio Sverlingo „Karštas šokoladas“. Švediška vakarienė artistų kavinėje. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilieta kainos – 24, 30 Lt.

21 d., penktadienį, 18 val. Lauros Shaine Cunningham „Mergvarkaris“. Dvieju dalių amerikoniška komedija. Režisierius Aleksandras Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.35 val. Bilieta kainos – 24, 30 Lt.

22 d., šeštadienį, 26 d., trečiadienį, 18 val. Fransua Rablė „Gargantua ir Pantagruelis“. Užstale tikriesiems gurmanams (N-18). Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.55 val. Bilieta kainos – 40, 50 Lt.

23 d., sekmadienį, 18 val. Michalo Walczako „Pirmasis karas“. Dvieju dalių spektaklis. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.15 val. Bilieta kainos – 24, 30 Lt.

Bilietai parduodami teatro kasoje darbo dienomis 14-18 val., šeštadieniais ir sekmadieniais 11-17 val. Informacija tel. 8-37 228 226. Bilietai galima užsisakyti interneto svetainėje www.kamerinisteatras.lt, elektroniniu paštu info@kamerinisteatras.lt arba išsigityti BILIETAI.LT ir „Bilietai Pasaulis“ prekybos vietose.

Kauno valstybinis lėlių teatras

22 d., šeštadienį, 12 val. Mažojoje scenoje – „Daktaras Kripštuks pragare“. Paslaptinja istorija, nutikusi Kaune. Nuo 6 m. Režisierė J. Januskevičiūtė. Bilieta kainos – 8, 10 Lt.

23 d., sekmadienį, 12 val. „Mažasis Mūkas“. Ar sunku būti kitokiam? Nuo 5 m. Režisierius A. Stankevičius. Bilieta kainos – 8, 10 Lt.

Bilietai parduodami teatro kasoje ketvirtadieniais ir penktadieniais 11-17 val., šeštadieniais ir sekmadieniais 10-14 val. Informacija tel. 8-37 220061, www.kaunoleles.lt.

20 d., ketvirtadienį, 17 val. Juozo Tumo-Vaižganto muziejuje (Aleksoto g. 10-4) kviečia į poeto Henriko Radauskio (1910-1970) 100-ojo gimtadienio minėjimą bei jo pirmosios eilėraščių knygos „Fontanas“ (1935) faksimilinio leidinio pristatymą. H. Radausko kūrybą skaitys aktorė Virginija Kochanskytė.

Nemunas ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.

Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244
El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: <http://www.culture.lt/nemunas>

Indeksas 0079
Steigėjas ir leidėjas — Lietuvos rašytojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino UAB „ArxBaltica“
Tiražas 1500
Rankraščiu nerecenzuojame ir negražiname.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

20 d., ketvirtadienį, 18 val. Imrės Kalmano „Monmartro žibuoklė“. Triju veiksmų operetė. Režisierius Kęstutis Jakštės, dirigentas Virgilijus Višockis, dailininkė Marija Rubavičiūtė, choreografas Agris Danilevičs (Latvija). Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kainos – 15, 25, 30, 50, 55, 60, 100 Lt.

21 d., penktadienį, 18 val. Johano Strauso „Naktis Venecijoje“. Triju veiksmų operetė. Režisierius Gintas Žilys, dirigentas Julius Geniušas, dailininkas Eldor Renter (Estija). Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kainos – 10, 15, 18, 30, 35, 40, 100 Lt.

22 d., šeštadienį, 18 val. Sai Kolmano „Mieloji Čariti“. Dvieju dalių miuziklas. Režisierius Kęstutis Jakštės, dirigentas Julius Geniušas, dailininkė Marija Rubavičiūtė, choreografas Aurelijus Liškauskas. Spektaklio trukmė – 3.30 val. Bilieta kainos – 15, 25, 30, 50, 55, 60, 100 Lt.

23 d., sekmadienį, 18 val. Leo Faliso „Madam Pompadur“. Dvieju dalių operetė. Režisierė ir choreografe Andželika Cholina, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Marijus Jacobovskis, kostiumų dailininkas Juozas Statkevičius. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kainos – 20, 30, 40, 65, 75, 80, 150 Lt.

Teatro kasa dirba 11-14.00, 14.45-18 val. Poilsio diena – pirmadienis. Informacija tel. 8-37 22 87 84, el. p. administator@muzikinisteatras.lt.

20 d., ketvirtadienį, 18 val. Jungtinė Valstijų kriuomenės Europos orkestrui ir choro koncertas. Dirigentai: pulkininkė leitenentė Beth Steel ir kapitonas Daniel Toven. Programoje: Dmitrijaus Šostakovičiaus, Nikolajaus Rimskij-Korsakovo, Modesto Musorgskio, George Gershvino, John Phillip Sousa ir kitų kompozitorų kūriniai. Bilieta kaina – 10, 15 Lt.

21 d., penktadienį, 17 val. Lietuvos vaikų ir moksleivių televizijos konkursas „Dainų dainelė“ Kauno miesto dalyvių koncertas. Koncerte dalyvaus 30 solistų ir ansamblių iš miesto muzikos, bendrojo lavinimo mokyklų, ikimokyklinio ugdymo įstaigų. Įėjimas nemokamas.

Bilietai platina TIKETA ir Kauno filharmonijos kasos. Informacija tel. 8-37 20 04 78, www.kaunofiharmonija.lt

25 d., antradienį, 17 val. Maironio lietuvių literatūros muziejus (Rotušės a. 13) kviečia į poetą Algimantą Baltakio jubiliejinį kūrybos vakarą. Dalyvaus poetės A. Baltakės, literatūros kritikas Valentinas Sventikas, aktorius Saulius Bagalauskas, bandonija gros Giedrius Bagdonas (mokytojas Algirdas Kasperavičius). Prieš renginį kviečiame aplankytį A. Baltakui skirtą parodą „Gerųjų žodžių kryptimi“, kurią parengė Šiuolaikinės literatūros skyriaus vedėja Virginija Markauskiene, apipavidalino dailininkė Inga Zamulskienė.

Kauno tautinės kultūros centras

20 d., ketvirtadienį, 18 val. tapybos mokymai suaugusiesiems „Prie molberto“. Veda dailininkas Gvidas Latakas.

21 d., penktadienį, 17 val. paskaita „Akys ir regėjimas. Regėjimo profiliavika“. Lektorius Aleksandras Žarskus. **18.30 val.** susitikimas su poete Egle Perednyte. Autorė skaitys eiles iš naujos knygos „Aš klausiausi utilius“.

25 d., antradienį, 17 val. batikos technikos mokymai suaugusiesiems „Audinių marginimas. Skarelė“. Veda dailininkė Rita Juodytė. Atsinešti priemonės.

26 d., trečiadienį, 18 val. paskaita „Dvasinės krizės formos: atsinaujinimas sugrižtant į save“. Lektorius Aleksandras Žarskus.

Kauno berniukų ir jaunuolių choro 50-mečio jubiliejiniai renginiai

23 d., sekmadienį, 13 val. Rotušės aikštėje – susitikimas koncertas „Pabūkime kartu“. Dalyviai: Kauno berniukų chorinio dainavimo mokyklos „Varpelis“ jaunuolių chorai, Kauno berniukų ir jaunuolių choras „Varpelis“ (meno vadovas Ksaveras Planciūnas), Kauno pučiamųjų orkestras „Ažuolyناس“ (vadovas Vytautas Ramanciūnas), „Varpelio“ bendruomenė.

27 d., ketvirtadienį, 16 val. Kauno Kristaus Prisikėlimo bažnyčioje – Wolfgango Amadéjaus Mocarto „Karūnavimo mišios“. Atlikėjai: Berlynos Operos vaikų choras (vadovas Vincenz Weissenburger), Šiaulių berniukų ir jaunuolių choras „Dalgilielis“ (vadovas Remigijus Adomaitis), Kauno berniukų ir jaunuolių choras „Varpelis“ (vadovas Ksaveras Planciūnas).

Netekus Mamos nuoširdžiai užjaučiame
LŽD narę Gražiną Daukšaitę.
Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 20-mečiui

XXV tarptautinis folkloro festivalis
„Atataria lamzdžiai 2010“
Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 20-mečiui

20 d., ketvirtadienį, 17 val. Kauno tautinės kultūros centre (A. Jakšto g. 18) – festivalio atidarymas „Sveiki gyvi, sveteliai“. Kauno folkloro festivalių retrospektyvinės parodos „Nuo trimitų iki lamzdžių“ pristatymas. Įėjimas su kvietimais.

21 d., penktadienį, 17 val. Ryšių istorijos muziejuje (Rotušės a. 19) – koncertas „Dainuok, sesula, kol dar laikelis“. **17 val.** Kauno kultūros centre „Tautos namai“ (Vytauto pr. 79 / Kęstučio g. 1) – žydų tradicinės muzikos grupės „Maxwell Street Klezmer Band“ (JAV) koncertas. **18 val.** Povilo Stulgos lietuvių tautinės muzikos instrumentų muziejuje (L. Zamenhofo g. 12) – koncertas „Visi bajorai į karą jojo“, skirtas Žalgirio mūšio 600-osioms metinėms. **19 val.** Ryšių istorijos muziejuje – koncertas, skirtas VU KHF folkloro ansamblio „Uosinta“ veiklos 30-mečiui. Tradicinių šokių vakaras.

22 d., šeštadienį, 11-13 val. Povilo Stulgos lietuvių tautinės muzikos instrumentų muziejuje – kūrybinės dirbtuvės (tradicinių dainų ir šokių mokymai), skiriama Povilo Stulgos lietuvių tautinės muzikos instrumentų muziejaus eksponicijų 25-mečiui. **14 val.** Rotušės aikštėje – koncertas „Iš kur, iš kur svečiai atkeliau“. **15 val.** Povilo Stulgos lietuvių tautinės muzikos instrumentų muziejuje – koncertas „Kieno tie margi dvarai“. **16 val.** Istorinėje LR prezidentūroje (Vilniaus g. 33) – koncertas „Išjoj brolis karelin“, skirtas Žalgirio mūšio 600-osioms metinėms, karinių istorinių dainų kompaktinių plokštelinių pristatymas. **16 val.** Ryšių istorijos muziejuje – koncertas „Prašom, svečiai, kieminet“. **20 val.** Ryšių istorijos muziejuje – subatvakaris.

23 d., sekmadienį, 14 val. Ryšių istorijos muziejuje – vaikų folkloro šventė „Sekminiu spurgutis“. **17 val.** Ryšių istorijos muziejuje – festivalio uždarymas. Jubiliejinis vakaras „Suktinis paskutinis“.

Visi renginiai nemokami. Informacija tel. (8-37) 40-71-35, www.tktkc.lt.

20 d., ketvirtadienį, 16 val. Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje (Radastų g. 2, IV a. fojė) atidaroma unikali paroda „Kaunas: vieno vaizdo metamorfozės“. Paroda veiks iki birželio 13 d. **17 val.** 406 kamb. bus tėsiama Kauno istorijos tema – vyks pokalbis su „Kauno istorijos metraščio“ leidėjais „10 žvilgsnių į Kauno istoriją“. Dalyvaus doc. dr. Jonas Vaičenonis, doc. dr. Remigijus Civinskis, dr. Rasa Varsackytė ir kt. Įėjimas nemokamas.

25 d., antradienį, 14 val. Filmų peržiūra. „Išimylėjė Šekspyras“ (1998 m., rež. Johnas Madden) apie rašytoją Viljama Šekspyrą.

26 d., trečiadienį, 14 val. Filmų peržiūra. „Manęs čia néra“ (2007 m., rež. Toddas Haynesas) apie dainininką Bobą Dylaną.

20 d., ketvirtadienį, 18 val. Kauno karininkų ramovėje (A. Mickevičiaus g. 19) Kauno muzikos ansamblis „Ainiae“ (vadovas Jonas Urbonas) pirmą kartą atliks lietuvių liaudies instrumentų orkestrinius kūrinius, skambės ansamblis solistų atliekamos dainos. Ansamblis orkestrui diriguos Dalius Ivanauskas. Koncertą ves Vilnius Kaminskas. Įėjimas nemokamas.

20 d., ketvirtadienį, 16 val. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus M. Žilinsko dailės galerijoje (Nepriklausomybės a. 12, II a.) bus atidaryta jauniosios kartos menininkės Kristinos Čyžiūtės personalinė paroda. Ji veiks iki birželio 4 d.

</

„Nemunas“ rekomenduoja

Kitokio kino klube – „Vatelis”

Savaitgalis prie televizoriaus

Apie meilę bei mirtį rimtai ir su šypsena

Gediminas JANKAUSKAS

Penktadienio vakarą 21.40 val.
LTV2 parodys ankstyvąją Woody
Allen komediją „*Meilė ir mirtis*“,
kurioje režisierius vaidina Borisą
Grušenką – bailų, tačiau trokštantį
šlovės rusa, priverstą tarnauti kariouo-
menėje ir dalyvauti kare prieš Na-
poleoną. Laimingai išvengęs mir-
ties, jis grįžta namo ir dabar gali vesti
savo gyvenimo meilę – pusseserę
Sonią. Abu sutuoktiniai įsipainioja
iš samokslų prieš Napoleoną, nes ti-
kisi pakeisti istorijos eiga. Pasikėsi-
nimas įvyksta, bet visai ne taip, kaip
buvo planuota. 1975 m. tarptauti-
niame Berlyno kino festivalyje spe-
cialiu žiuri prizu apdovanota eks-
centriška komedija parodijuoja istorinius Sergejaus Eizenšteino fil-
mus, Ingmara Bergmano „*Septinta*“

antspaudą“, taip pat rusų klasikų Leo Tolstojaus ir Fiodoro Dostojevskio literatūrinius šedevrus.

Drama „**Du broliai – tigrės val-**
kai“ (penktadienis, 20.10 val., TV3) – tai puiki galimybė pabūti tolimuose kraštose ir patirti kvapą gniaužiančių nuotykių. Filme daug nenuspėjamų likimo vingių, narsos ir išdavystės, pasiaukojamos draugystės ir niekingos klastos. Visa tai kartu su žiūrovais patirs du broliai tigrai Kumalas ir Sanga, pasaulį išvydė nuošaliame džiunglių užkampyje, pačioje Pietryčių Azijos širdyje – ten, kur stūkso didingos šventyklos griuvėsių. Netrukus broliai bus išskirti: Kumalas paklusi į cirka, o Sangai likimas lems būti egzotišku turtooliu žaisliuku. Ar kada nors broliai galėtų išvysti vieną kita

Garsaus siaubo romano ekrанизacijoje „Bramo Stokerio „Drakula“ (penktadienis, 23.55 val., TV3) veiksmas prasidėja 1897 m. Po keturių šimtmečių, praleistų baisioje vienatvėje, Transilvanijos valdovas grafas Drakula (aktorius Gary Oldmanas) nusprendžia nutraukti tylėjimo ižadus ir pasirodyti viešumoje. Kaip tik tada iš Londono į jo karalystę atvyksta jaunas nekilnojamojlo turto agentas Džonatas Harteris. Pamatęs jo nuotakos Minos portretą, tamsos valdovas iš karto pa- stebi, kad mergina stebétinai panaši į jo nepamirštą mylimąjį Elžbietą. To pakanka, kad Drakula užsimanytų vykti į Londoną. Nuostabi Wojciecho Kilaro muzika. „Oskarai“ už garso efektus, grimai bei kostiumus.

džio 21-ąją, kai princas de Kondé pilyje savo šeimininko įsakymu Vatelis turėjo suruošti Prancūzijos karaliui Liudvikui keturioliktajam (aktorius Julianas Sandsas) grandiozinę puotą. Spėjama, kad tokiu būdu karaliaus nemalonėnė pakliuvęs princas de Kondé (aktorius Julianas Gloveris) norėjęs pataisyti savo pašlijusius reikalus ir galbūt net užsistikrinti Jo Malonybės Karaliaus Saulės karinių pajėgų vado pareigas būsimame ka-re su Olandija. Puota iš tikrujų bu-vo pasakiška, tačiau jau antrają gurmaniškos fiestos dieną Vate-lis buvo negyvas. Tikrai žinoma, kad ne nuo persivalgymo. Vate-lio mirties aplinkybes iki šiol gaubia paslaptis. Filme pateikia-ma tik viena tragiškos atomazgos versija.

Pagrindinių vaidmenų sukūrės Geradas Depardieu pelnytais laiko-

mas geriausiu savo epochos Prancūzijos aktoriumi. Universalaus talento ir plataus galimybių spekto virtuozas išpudingiausiu pergalių pasiekia tada, kai persikūnija į nacinalinės literatūros ekranizacijų herojus (Honore de Balzaco pulkininką Šabera, Alexandre'o Du-mas grafą Montekristą ir muškietininką Portą, Moliere'o Tartiuфą, Georgeso Bernanoso velnio apsėsta kunigą Donisaną, Victoro Hugo Žaną Valžaną, Edmondo Rostando Sirano de Beržeraką) arba kai vaidina istorines asmenybes - Kristupą Kolumbą, Napoleono slaptosios policijos vadą Žozefą Fu-šę, Didžiosios prancūzų revoliuci-jos ideologą Dantoną, garsų XIX a. sekli Fransua Vidoką, baroko mu-zikos genijų Mariną Marais, skulp-torių Auguste'ą Rodiną.

Fransua Vatelis yra graži šios personažų galerijos puošmena.

vavo karalius Jingas, kuris pasiryžo barbarų išmėgintais metodais užgrobtį priešininkų žemes, suvienyti šalį ir tapti pirmuoju Kinijos imperatoriumi. Be didelio kraujø praliejimo tokios užduoties dar niekam nepavyko įgyvendinti. Nenuostabu, kad kitų dinastijų lyderiai norėjo kuo greičiau atsikratyti tironu ir samdė geriausius žudikus. Nepavykus vienam sąmokslui, būdavo ruošiamasi kitam. Todėl imperatorius pažadėjo pasakiškus turtus tam, kuris sugebės apginti jo gyvybę. Kartą prabangių rūmų slenkstį peržengė vienišas drąsuolis, pasivadinęs Bevardžiu (aktorius Jetas Li). Jis atmete imperatoriui netikėtą žinią apie žudikus.

Karinė drama „**Trečiojo Reicho žlugimas**“ (sekmadienis, 22.00 val., LNK), sukurta pagal Adolfo Hitlerio sekretorės Traut Jungės prisiminimų knygą, atkuria paskutines dešimt didžiojo diktatoriaus gyvenimo dienų: nuo 56-ojo gimtadienio 1945 m. balandžio dvidešimtają iki savižudybės. Drauge su ištkimiausiais bendražygiais fiureris slapstosi požeminiame bunkeryje, irentgatame po Vokietijos kanceliarija Berlyne. Šie istoriniai įvykiai tampa puikia puotos maro metu metafora, o intelektualiai vaidmenimis pagarsėjęs aktorius Bruno Ganzas randa savo vaidinamam Hitleriui daug įvairių ir išdomių nuotraukų.

The poster for Kauno Miesto Diena 2010 features a large image of Kaunas' Old Town skyline with a hand holding it. The text "Su meile Kaunui!" is at the top right, followed by "KAUNO MIESTO DIENA 2010" and "Gegužės 21-23 d.". It includes a schedule of events from May 21-23, logos for sponsors like DNB NORD Bankas, and a list of partners.

PENKTADIENIS, GEGUŽĖS 21 d.
ROTUŠĖS AIKŠTĖ

18 val. Ansamblio „Giunter Percussion“ koncertas
19,15 val. Grupės „DixXband“ projektas „Auksinės pasaulio melodijos“
21.30 val. Šventės „Kauno miesto diena 2010“ atidarymas
„Bitlų dainos Kaune“, Grupės „The Classic Beatles“ (Airija) ir Kauno miesto simfoninio orkestro bendras projektas.
Šventinis fejerverkas. Fejerverkų remia **eurokos**

ŠEŠTADIENIS, GEGUŽĖS 22 d.
ROTUŠĖS AIKŠTĖ

17 val. Pučiamųjų instrumentų orkestro festivalio „Padūduoniu Kaunu“ orkestro koncertai. Remia **KAUNO KELIAI**
19 val. Jungtinis Kauno bigbendo ir Vilniaus miesto savivaldybės šv. Kristoforo kamerinio orkestro projektas „Tarp Vilniaus ir Kauno viso Lietuva“
22-23.30 val. Marijono Mikutavičiaus su grupe koncertas Koncertą dovanoto **DnB NORD Bankas**

SENOJI NEMUNO PRIEPLAUKA
16 val. Roko festivalis „Roko ratas“

ISTORINĖS LR PREZIDENTŪROS SODELIS
18.30 val. Vakaras su A. Kulikauskui jaunaisiais bardais. Dovanota

Šventės bankas **DnB NORD Bankas**
Generalinis rėmėjas
Šventės partneris **URMAS PREKYBOS MIESTELIS**
Šventės radijas **extra fm**
Šventės portalas **Verslosavaite.lt**
SVENTES dienraštis **Kauno diena**
SVENTES draugas **alfa.lt** **WWW.ALFA.LT**
SVENTES draudikas **PZU Lietuva** **JACOBS**
Šventės radžius **AB „Stumbras“ - Lietuvos menų ir kultūros menininkų**
ŠVENTES viešbutis **DANIELA**
ŠVENTES vienamėnė **inti** **mikro ULSATA** **Ji** **KEUNO LIFTAI**
PROMO SERVICE **PROMO SERVICE** **Buk Laimin Gas**
MERFAS **SERFAS** **KALNIO AUTOBUSAI** **KAUNO SPAUDA**
HATOS GRUPĖ **KATOS GRUPĖ** **VICIŪNAI GROUP** **TVgidas** **Husqvarna**
KRC KELIAI **ROYAL DENTA** **PALEMONO KERAMIKA** **Tėviškės žinios**
FORTOSIENAI **GERUNDA** **Nemunas** **SVEIKATOS DOVANOS**